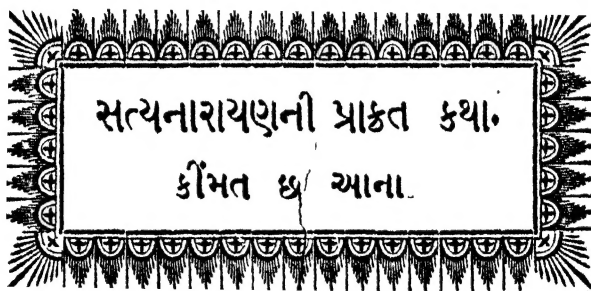

૪૫૯૬

૪૫૯૬

સત્યનારાયણની પ્રાકૃત કથા.

રચી પ્રસિદ્ધ કરનાર
કાશીરામ હરિવલ્લભ જ્ઞેશી
વરિઆવવાળા.

સુરત:

“વિક્ટોરિયા” પ્રેસમાં અંજારામ વેલાભાઈએ છાપી.

સંવત ૧૯૪૭.

સન ૧૯૯૧.

કીંમત છ આના.

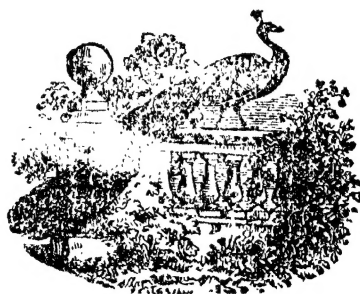
આ અંથ
છપાવનારની રજા વિના
કોઈને પણ છાપવા
છપાવવાની
હર નથી.

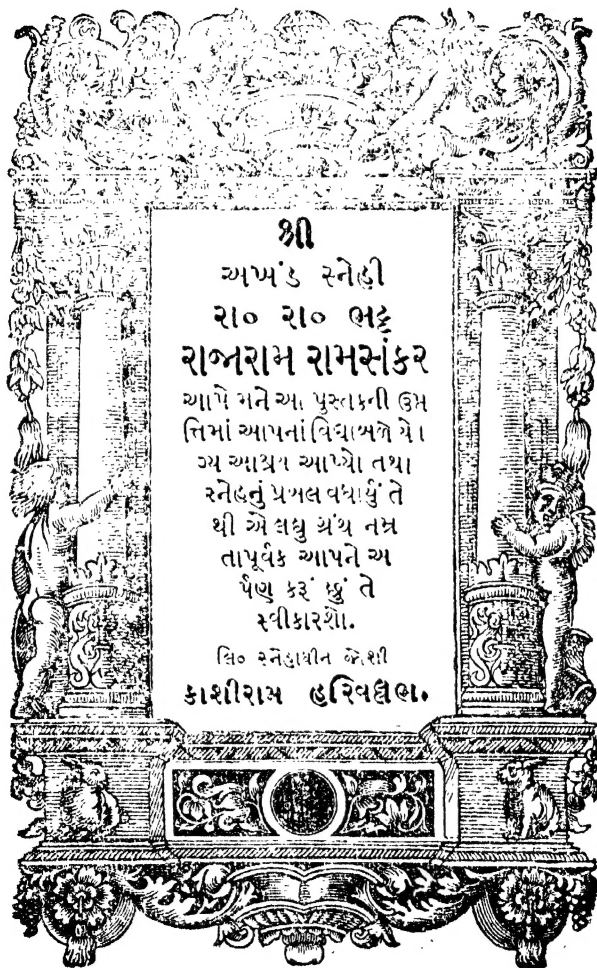
પ્રસ્તાવના.

નિવૃત્તિ અને પ્રવૃત્તિ ઉગ્ર વિષયમાં સમાન આનંદ ને કુશલતા બતાવી નરદેહનો ઉદ્દેશ સંપૂર્ણ કરાવનાર આર્ય ધર્મની તો સદૈવ બલિહારી છે ! એ સર્વમાન્ય ને ઉત્કૃષ્ટ ધર્મપર પરદેશી પર ધર્મી અનેક રાજાઓની રાજા અનેક પ્રકારેસહસ્રાવધિ વર્ષોપર્યંતરહી ને અધ્યાપિ છે તથાપિ એનું સ્વાભાવિક ઊન્નત્તેજ તેજ હજીસુધી વસ્તુતઃ તેવું જ દેદીપ્યમાન રહ્યું છે એ એના જ્યરંગ છે આટલી આટલી પરાકાષ્ટા છતે તેવું જ તેજ રહેવું એમાં એ વસ્તુ આવશ્યક છે. એક તો પરમકૃપાલુ પરમેશ્વર સચ્ચિદાનંદની નિઃસીમ કૃપા અને બિન્નું ભક્તશિરોમણિ ને બિન્ન પવિત્ર મહાત્માઓના ત્રેયશ્કર પ્રયાસ. આમાની પ્રથમ વસ્તુ હોય તોજ બિજી વસ્તુ ઉત્તમ તથા શક્ય એ તો સ્વતઃ સિદ્ધ છે માટે એવા સચ્ચિદાનંદ સર્વેશ્વરની પ્રીતિ સંપાદન કરવાને માટે તેનીજ પ્રેરણાથી ઉત્તમ થયેલો પવિત્ર મહાત્માનો પ્રયાસ—પ્રસાદ તે “શ્રી સત્યનારાયણ દેવની કથા છે” હવે એવી કથાને આર્ય ધર્મના પ્રતિપાળકો તરફથી પ્રુષ્ટિ, આશ્વય ને ઉત્તેજનમળે એમાં શું આશ્ચર્ય નવસ છે ? અર્થાત્ મળવું જ નહીં.

મૂળ સંસ્કૃત સર્વથી સહેલી રીતે સમજાય એ તો અસંભવ
 જોઈએ. જ્યાંસુધી કથામાનું પરિણામ રહસ્ય ન સમજાય ત્યાં સુધી
 તેનું ફળ અંશિત મળે માટે સર્વથી સરળ રીતે સમજાય એ ઉદ્દેશથી
 આ ભાષાન્તર કરવામાં આવ્યું છે. ફેટલાક વિદ્વાન્ મિત્રોએ એ પ્ર-
 કારની સલાહ પણ આપીજ હતી ત્રાટે સુજ્ઞ આર્ય બંધુઓ એના
 યોગ્ય આદર કરી ઉત્તરોત્તર આશ્રય આપશે એજ આશા છે
 તથાસ્તુ !

श्री

अभ्युद स्नेही

रा० रा० लङ्

राजराज रामसंकर

आपे गते आ पुस्तकनी उभ
तिमां आपनां विद्याभजे ये।

ज्य व्याघ्र आभ्यो तथा

स्नेहनुं प्रमल वधार्थं ते

धी जे वधु अथ नम्र

तापूर्वक आपने अ

र्पणु करं छुं ते

स्वीकारशो।

सि० स्नेहाधीन केशी

काशीराज हरिवल्लभ।

શ્રી સત્યનારાયણના કથાનું કવિતા ૩૫ ભાષાતર

શ્રીગણેશાયનમઃ શ્રીશારદાયૈનમઃ શ્રીગુરુભ્યોનમઃ અથ
સત્ય સ્તોત્ર લીખ્યતે

છંદ હારંગીત

પુરો દાશનિ વળી આશ આજે નમી નિર્ધુનું નહથી,
સરસ્વતી સુખ શાંત દેલે દાસ જાણીને દહથી;
નહતિ અને પહતિ પીડા દૂર કરો દેવિ યામની,
ચહતિ અને જહતી કરો જુગ જોઈને જશ જામિની ॥૧॥

શૂણો માત મારી જ્યાત તારી અવનીમાં જે અધીક છે,
લક્ષ્મીથી વધુ લેર તારી ડરી ડામે ડીક છે;
તજી બ્રાંત ને કરું બ્રાંત શારિ દુઃખ જાવા દેહના,
જન જેહને શિરે હાથ થાપ્યો ટલમાં દુઃખો તેહના ॥૨॥

પૃથ્વ વિષે પ્રતાપ પ્રૌઢા પરમ સુન્દર તાહેરા,
વિધનનો વિનાશ કરજે કર ધરિ શીર માહેરા;
સન્મૂખ તુજ સુખ માંહે રાખો દિવશ ને વણિ યામની,
કરગરિને કથિ કથિ કહે કર શાહે કાશીરાંમની ॥૩॥

ભુજંગી છંદ

સદા સર્સતિ માંત તું શાહે થાજે,
 કહું કર્ગરિ શિશ નામીને આજે,
 હું છૂં ખાજ તારો તું છે માત મારી,
 કરું કોઠથિ કર્ગરી વીનતિ તારી; ૧.
 મૂજ મંનમાં માત મારિ તું રેજે,
 સદા શૂખ તું દુઃખ ટાળીને દેજે;
 ધરું ધ્યાન તારું ઉરે એક આશે,
 મતિ મુઠ માહેરી પવિત્ર થાશે. ૨.
 માગૂં મુખથી દુઃખ જાવા અમારું,
 ચિત્તે આતુરા ચાર્યુ શેવાને ધારું;
 નમૂ નહથી માત મારી રળીને,
 વિજ વેગથી વાંકો વળિ વળિને. ૩.

દોહરો

પ્રથમે પુનૂં શારદા સાગું પ્રીત્યે પાગ્યે,
 તુજ કૈંપા મુજપર હજે જેથી ગ્રંથ પૂરાગ્યે થાગ્યે. ૧.
 અલ્પ બુદ્ધિ અજ્ઞાની હું સહુ શ્રોતાનો દારા,
 પ્રેમ પૂર્વક પેષું છું મુજ શુભ ચરાણની આશ. ૨.
 વિભણ વલ્લભ ગુણના મેં ને ને શૂણ્યા શાર,
 કરગરિ કોઠે કહું છે વેદ નિરધાર ૩.

રાગ ધનાશ્રી

શૂણ્યા શ્રોતા શરવે જનન, પ્રીત્યે શુણ્ણે ધરીને મન,
 થાગ્યે પીંડ પવિત્ર તે જ્યારે, તજે મોહ માયાને ત્યારે. ૧

- સુકી મોહ સવારા જીવું. હરી કથામાં તમર થાવું,
 સત્ય સત્ય વદો મૂખ વાણી, જેમ તરસ્યો સોધે પાણી. ૨
- નર મોહ માયા કરે આશો, સુકી ગુણ ને ગોથાં ખાશો,
 વદે વેદ પુરાણ જો એમ, જન જોઈ સુકો તમે કેમ. ૩
- જેમ ચંદ્ર ચાહે ચક્રાર, ઇચ્છે મેઘ જળને માર,
 ઇચ્છા સમુદ્રની કરે છે મચ્છ, જેમ શોધે ગાયને વચ્છ. ૪
- ખાળક બોલી ન શકે જ્યારે, તોપણ શોધે છે માતાને ત્યારે,
 પુરો પ્રેમએવો તમે લાવો, જન યોગી સુખીઆ થાઓ. ૫
- સદ ગુરૂની આજ્ઞાએ કરી, સદા રનેહે સેવો શ્રી હરી,
 એ માયા સંસારીક જેહ, સ્વપ્નસમ જાણવી તેહ. ૬
- સ્વપ્ન સુખમાં લીલા જે કરે, જાગે ત્યારે મહા દુઃખ ધરે,
 અતે લીલા થાએ તે ફીક, તેમ આ સંસારીક લોક. ૭
- સત્ય સ્તોત્ર જે ઉત્તમ કહેવાએ, એણે પાર્મીએ વૈકુંઠ રાએ,
 જોણે આરાધ્યા સત્ય રાએ, તે જન સંસારથી મૂકાએ. ૮
- નારાયણથી અળગો સંસાર, ત્રણે ગુણે વ્યાપક વીસ્તાર,
 કહું કથા તે શુણજે સર્વ, તજો તુર્ત મનને ગર્વ. ૯
- સુતાં ઊઠવું શબ્દાથી જ્યારે, કર દર્શણ કરવાં ત્યારે,
 ધરી ધાતુ પાત્રને કરમાં, જીવું જરૂરથી જંગલમાં. ૧૦
- કોઈ શુદ્ધ કરીને આવી, ગોરી ગોરમટી કર લાવી,
 ચર્ણ ચોળીને શુધ કરવા, સ્વચ્છ પાત્રમાં જળ ભરવા. ૧૧
- દંત ધાવન કરવું એ રીતે, ગુણ ગાવા હરી હર પ્રીતે,
 અતિ ઉઘોણાદકે સ્નાન કરવું, ધ્યાનવીણનું રૂદેમાં ધરવું. ૧૨
- અસ્મ બોળાશંકરની ધરવી, શાસ્ત્ર વિધથી સુખે કરવી,

- સંધ્યા શાખાને નીત્ય કર્મ, ત્રણે આચરવાના એધર્મ. ૧૩
- પછે પુજન વીળણું કરીએ, નીર નીરમળ ગંગાનું ધરીએ,
- પછે પંચા મૃત તોધરણું, વેદ વીધીથી પુજન કરણું; ૧૪
- ચંદન પુષ્પને ગુંજાની માળ, રૂડારંગે આરોપવા હાર,
- અક્ષત આરોપવા એનેશીર, આશ પુરશે દીનનો વીર; ૧૫
- પૂંદા વહાલી એને છે અતી, અળગી નહીં કરે એક રતી,
- સમજી એવું જે જન અત્ર, ચડાવસે તુળશીનું પત્ર; ૧૬.
- ધુપ દીપ ને નૈવેદ્ય કરણું, ધ્યાન રૂદેમાં વીળણું ધરણું,
- અર્પી તાંબુળને સુખવાસ, ફરી ફોફળ ને બરાસ; ૧૭.
- આરતી કપુરની જે કરશે, તેનાં દુઃખદાણી દ્રતે હરશે,
- નૈવેદ્ય નાના પ્રકાર ધરાવે, દુષ્પ સ્વપ્ને તેને નહીં આવે; ૧૮
- ગ્રોતા શાંભળ જો સુખમાર, સત્યસત્ય વદે આવાર,
- હરિજન શુણ્ણે એ હક થાએ, પાંડપરમ પવિત્રજ થાએ; ૧૯
- ઘોષ કાળ ને વિષે એમ, નગરી અચોધ્યાં સગીપે તેમ,
- નૈમિષા અરણ્યની માંહે, બેઠા શૈનક રૂપિ તાંહે ૨૦.
- એવે વખતે સુત ત્યાં અઝ્યા, સર્વ રૂપિઓને મન ભાવ્યા,
- રૂપિ સર્વે કર્યો તાં વીચાર, પ્રશ્ન એને કરો આવાર; ૨૧.
- દેહ સાધન શાથી થાએ, ભવો ભવના કિલિમળ જાએ,
- શુભ પ્રસંગ આવ્યો છે સારો, જન ઝાઝાના સુખને ધારો, ૨૨.
- એવું આદર્યું સૌનકે જ્યારે, યયા શાંત રૂપિ સહુ ત્યારે;
- સૌનક બોલ્યા તેનામીને શીશ, વેગે વીનતી શુણ્ણ રૂપિ ઇશ; ૨૩.
- ઘોણ તપે તરીએ સંસાર, ઘોણ વ્રત કરણું આવાર,
- ઘોણ એવા જપે કરીને, નહીં બ્રમાણ આભમીએ ફરીને; ૨૪.

કથા કહો તે ઉત્તમ મુજને, શીશ નામીએ હમો તુજને,
 ઇચ્છા સાંભળવા મુજ મનં, કહો જાણી પોતાના તન, ૨૫.
 ફળ મન વાંછીતને ઇચ્છુ, એમ સૈનકે સુતને પ્રીછ્યુ;
 વળતી વદયા ત્યાં સુત વચન, સાંભળ સૈનક તું ધનધનં; ૨૬.
 પ્રબન ઉત્તર કહું જે તારો, સાર શુણુજે સર્વે તું મારો,
 નારાયણ પ્રત્યે એકવાર, પુછ્યું નારદે તે નીરધાર; ૨૭.

વિશ્રામ.

છુછ્યું પ્રશ્ન નારદે તે શુણુ શ્રીતા જનરે,
 રામ રટો રસના તમે તો દહને ધન ધનરે. ૨૮.

ઈતી શ્રી સ્કંદ પુરાણે રેવાખંડે વિપ્ર કાશીરામેણુ ર-
 ચિતે સત્યસ્તોત્ર કથા પ્રસંગે નારદ ભગવાન સંવાદ નામ
 પ્રથમો અધ્યાય અધ્યાય ૧.

“રાગ ધન્યાશ્રી”

શુત સૈનક પ્રત્યે ગાએ, હવે કથા પ્રસંગ કેમ થાએ,
 નારદે પ્રશ્ન પુછ્યું શું કાજ, કથા કહું તે તમને આજ; ૧.
 મૃત્યુ લોક આવ્યા જતિ કર્તા, ગુણગાન ઘણેઈ કર્તા,
 લોક સર્વનું શાઈ શાહી, કર કરણાથી જન્મ શાહી; ૨.
 જ્ઞેયું નારદે નજરે નીહાળી, મર્મે મનુષ્યાને ભલે ભાળી
 નાના પ્રકારે કલેશમાં કહીએ, નાનાચોનિ વિષેજન લહીએ ૩.
 મનમાંહી નારદ તો વિચારે, દુઃખ પડે છે પ્રાણીને ભારે,
 માટે કરવો એના ઉપાય, જેથી જન ઝાઝાં શુખી થાય; ૪.
 નારદ શોધે મનમાં વિચારી, જીવે જરૂરથી જનો ધારી,

હોય સહેલો ઉપાય તેકરીએ, દુઃખ દારિદ્ર માંણીના હરીએ ૫-
 નારદ આહીને ચીંત ન કરી, આવ્યા વિષ્ણુ લોકમાં ર્તી
 શંખ ચક્ર ગદા વનમાળા, દીઠા દેવનારાયણ વહાલા; ૬-
 શુક્લવર્ણ ચતુર્ભુજ શોભે, શોભા શી કહું તેની શોખે,
 દેવદર્શીગૃપી દુઃખ ભાંગે, સુતા શંખ થઈ તે તો જંગે; ૭-
 એવું નીખી નારાયણરૂપ, થયા પ્રસન્ન પ્રેમથી ખુબ,
 સ્તુતિ કર્યા લાગ્યા વારંવાર, કીધો પ્રાણમીને નમસ્કાર; ૮-
 આદિ અનાદિ મધ્યને અંત, ખરેખ્યાન માયા નહીં ખત,
 વળી આપની માયાએ કરી, ખરૂં આશાએ અતુરારી; ૯-
 તાપ ત્રિવિધના તમે ટાળો, ભક્ત ભાખીને ભાવથી ભાળો,
 નમું નેહથી નીખી આવાર, સ્તુતિ કરું તે ચિત્તમાં ધાર; ૧૦-
 ઉઠ્યા એવું કહી મુની જન, વીણા જન શાહીને ધન,
 નૃત્ય શાયે કર્યું ગુણગાન, રાગરાગણી ને વળી તાન; ૧૧-
 શુણી શાંત થયા પછી ઇશ, બોલ્યા નારદપ્રત્યે તે દીશ,
 શ્રોતા સર્વના ચિત્તમાં રહે છે, વિષ્ણુ નારદપ્રત્યે કહે છે; ૧૨-

શ્રી ભગવાનો વાચ.

પરમ પવિત્ર તું મારો ભક્ત, તુને માનશે આપું જક્ત,
 કહે તારું મુને વૃતાંત, જેથી ભાંગે માહારી જાંત; ૧૩-
 જે માંગે તે તુજને આપું, મારો દેહ કરીને સ્થાપું,
 અતિ પ્રસન્ન થયો હું આજ, એવું પડીયું શું તુજ શિર કાજ. ૧૪-
 કેમ ચિત્ત થયું છે વ્યથ્ર, મુને સર્વ કહો તે શિથ્ર,
 શ્રમ શાને આવો કરો છો, કેમ ચિતે ચિંતા ધરો છો ૧૫-
 મારા ભક્તતા શંકટ ભાંગું, સુખ શય્યાથી સુતો જાગું,

તલ વિવિધ વિજ્ઞાસ ને ખાતું, ભલે ભક્તનાં સંકટે જાતું. ૧૬
 ભલા ભક્તની નહીં કોઈ તોલ, મુજે બોલ્યા શ્રીહરિ બોલ,
 વળતી નારદે નામ્યું ત્યાં શીશ, કૃપા કરાણાર્થી કરવી ઇશ. ૧૭
 શુણો સર્વ મારું વૃતાંત, જેથી ભાંગે બધી મન વ્રાંત,
 પછી પ્રશ્ન નારદજી કરે, વિષયુ વિવેકથી મન ધરે. ૧૮

॥ નારદોવાચ ॥

ઉપની ઇચ્છા મુને એક વાર, જોઈ મૃત્યુ લોક નીરધાર
 એવી ઇચ્છા ધરી હું ચાલ્યો, મૃત્યુ લોકનો મારગ જાલ્યો. ૧૯
 જઈ જોયું મેં જીવિતથી ધારી, પ્રજા પીડા પામે છે ભારી,
 જર પીડા તે ઝાઝી ખમે છે, દુઃખ દુષ્ટીને દહુ દગે છે. ૨૦
 નાના પ્રકારના ક્લેશે જીવત, પ્રાણી કો નવ થાયે મુક્ત,
 ચાનિ વિવિધ પ્રકારની વિષે, પ્રાણી પરમ દરિદ્રી દીસે. ૨૧
 પ્રાણી દુર્ભજ ને છે દુઃખી, જન કોઈ નથી ત્યાં સુખી,
 આજ ઇલાજ કહો એવો આપ, ટળે કર્મ સંજોગના પાપ. ૨૨
 થોડાં સાધને કરી સુખ થાય, એવો ઉપાય કહો જગરાય,
 માયા ગુણમાં રચી પચી રહેલા, પ્રાણી પરમદુષ્ટીઆથએલા. ૨૩
 એના કર્મ તણા કરો નાશ, મારા મનમાં છે એવી આશ,
 સ્તુતિ મહારી શુણો નીજ કર્ણ, નહીં તો સદ્ય થશે મહાઈ મર્ણ. ૨૪
 માટે મોટી કૃપા કરો ઇશ, વારંવાર તુને નામું શીશ,
 જન ઝાઝાં ન જોવાય દુઃખી, એવું વદીઆ તે નારદ રૂપી ૨૫

શ્રી ભગવાનોવાચ

પુત્ર પ્રશ્ન તમારું. સારું, હેતે હેયા વિષે હું ધારું
 લોક હિતના અર્થે એહ, પ્રશ્ન ભલું પુછયું તમે તેહ. ૨૬

પરમ પ્રશ્નથી એ સુખ થાય, માયા બંધથી તે છુટી જાય,
 કહું કેવળ તેનો ઉપાય, પ્રાણી પરમ ગતિ પામી જાય. ૨૭
 સુખે સાંભળો સાવધ થઈને, હેત હૈયા વિશે અતિ લઈને,
 ત્રણ લોકના તારણ કાળે, બહુ મન્ન પુછ્યું તમે આળે. ૨૮
 શુણ શાણા તું રનેહે કરીને, કથા કહું તે ચિત્ત ધરીને.
 કહું વ્રતનું એહ વૃતાંત, જેથી ભાંગે તમારી બ્રાંત. ૨૯
 વૃત વેગે કરું પ્રકાશ, જેથી પોંચે તમારી આશ,
 જાણો જરૂરી તમે એહ, સત્યદેવનું વ્રત છે તેહ. ૩૦
 એહ વ્રતે કરી તતકાળ, પામે સુખ સંપત્તિ ને બાળ
 માગે મમતાથી મુજ પાસ, તેની પુરેપુરો પૂરું આશ. ૩૧
 સુખ સંપત્તિ ને વળી ભોગ, ટાળું નાના વિધના રોગ,
 નહીં જન્મ જાએ તેની ભણી, એહ વ્રત કરેજેહ ધણી. ૩૨
 મારા ચરણ વિષે તેને રાખું, સત સત્ય હું સુખથી ભાખું,
 કહેવા ભડતોના કર્યા મેં કાજ, તેની કથા કહું તુને આજ. ૩૩

નારદોવાચ રાગ હરિગીતછંદ

નારદ ત્યહાં નિરખી વળી પ્રશ્ને કરે જગરાયને,
 કોણ પુરૂષને કરૂણા કરી એ વ્રત થકી શું થાયને;
 વિવિધવિધીએ વર્ણવી સુકૃપા કરી મુજપર અતિ,
 એ વ્રત તણો શું સાર છે તે કહો ઝટ કમળા રતિ. ૩૪
 કોણ પક્ષ ને કોણ માસમાં દીવસ કિયો તે શુભ છે,
 શુણવા મુખે સૌ આપને અભિપ્રાય મારો ખૂબ છે;
 નક્ષત્ર નીરખી નહથી એ વૃત વળી કોણે કર્યું,
 શુ કળ શોધ્યું સાધને જે રસીલું હૃદયે ઠર્યું. ૩૫

એ વ્રત તાણી કોણુ ગત સારી સાંભળે શું થાય છે,
 જરૂર જોવું ઝડપથી દિન દેખતાં વહી જાય છે;
 કોણુ વખતને વળી તખ્ત સારો આચરે આદરકરી,
 હૈયાં વિષે મુજ હાંસ છે એ વિનતિ દા હૃદયે ધરી. ૩૬
 આચર્યું આદર કરી ગતિ તે કોણુ ઊંચી પામીયા,
 જશ વધ્યો એથી જરૂર કોનો માન જગમા ઝાંખીયાં;
 હું ખ્યાલ રાખું ખૂબ એના ને દીનનેજ દયા કરું.
 વળી સર્વને સુખ થાય માટે ભૂતજો ભભતો ફરું ૩૭

રાગ ચાલુ શ્રી ભગવાનોવાચ

ભગવાન કહે છે ભાઈ, ભલે નારદ આવ્યો તું ધાઈ,
 દેવ સત્યની કહું કથાય, શુભ્રતાં પાતક સર્વે જાય ૩૮
 એહ વ્રત છે સર્વથી એષ્ટ, નહીં આચરે તે પ્રાણી નષ્ટ,
 કથા શ્રવણ કીધું નહીં જોણું, ભારે ભૂમિ આ મારી તેણું. ૩૯
 કુંખ શોક એણું દુર થાય, ભવો ભવના તે પાતક જાય,
 કહું વ્રત કરવાનો પ્રકાર, દીઠો દાવ ભલો આ વાર. ૪૦
 પુત્ર પન્તી અને પરિવાર, આપુ હેત થકી નિરધાર,
 મનવાંછિત ફળ એણું થાય, પ્રાણી પરમ ગતિ પામી જાય. ૪૧
 વ્રત વેગે ને પુરૂષ આચરશે, ધ્યાન માઈ હૃદયમાંધરશે,
 જોઈ શુભ દીવસ નિરધાર, વ્રત કરવું એ વારંવાર; ૪૨.
 શમીસાંજ ને સંધ્યાકાળ, વેગે વખત સહાવો મુજ ખાળ,
 આરંભ કરવો અતિ ઉમંગે, કામ ક્રોધને કરવો ભંગે; ૪૩.
 જલા પ્રાણજીને બોલાવી, પ્રેમે પૂજન કરવું આવી,

દિવ્વ નામે છે માર્ગ રૂપ, પરમ પ્યારા તે મુજને ખુબ; ૪૪.
 ન્યાતબત અને સગાંબહાલાં, મિત્ર મત્યે કરવા કાલાવાલા,
 અતી આદર એએને કરવા, ફળ ફીફળ આગળ ધરવા; ૪૫.
 રંભા ફળ જે કેળાં કહેવાય, તે તો દેવને દુર્લભ થાય,
 ખાંડ ખોળો ખરો ખપ કરી, નહીં તો નાચારીએ ગોળ ધરી ૪૬
 આટો ઉત્તમ ઘઉંનો કહેવાય, તેથી પરમ પ્રસાન એ થાય,
 શોધ્યા જડે નહીંજે એહ, લાભો લોટ તાંદુળનો તોહ; ૪૭.
 સર્વ સવાયુ એ તો કહીએ, દુધ ઘૃત એની શાયે લહીએ,
 પ્રસાદ પ્રેમેએનો કરવો, સ્વચ્છ જગામાં સુખે ધરવો; ૪૮.
 એકકે ચિતે શ્રેતા સહીત, કથા શ્રવણ કરવી એ રીત,
 થાય કથાની સમાપ્તિ જ્યારે, કરવું વિમોહનું પૂજન ત્યારે; ૪૯.
 યથાશક્તિએ દક્ષણાસાર, વક્તા કંઠે આરોપવો હાર,
 મિત્ર બંધુ વર્ગ સહીત, પ્રહ્ન જોજન કરવું એ રીત; ૫૦.
 નાના વિધના વાજ્ઞત્રને ગીત, ગાવાં પ્રેમ શ્રદ્ધા સહીત,
 તાન માનને મુદાગત્ય, મુખે જપવા સદા સત્ય સત્ય; ૫૧.
 સાર સરવે કહું છું હાવે, રખે દીલમાં તુ સંદેહ લાવે,
 થયો વાદાર્થ તારે ન મારે, એમા સંદેહ તું ન વધારે; ૫૨.
 તાપી તટ છે મહેરૂં ધામ, વારિ પુરવિશાળ જે ગામ,
 જોષી ખડકી મધ્યે રહું છું, કથાસ્કંદ પુરાણની કહું છું; ૫૩.
 શ્રેતા સર્વને નામુ શીશ, રખે મુજપર કરતા રીશ,
 જન શ્રેતાનો હું છું દાસ, મારા મનમાં છે મોટી આશ; ૫૪.
 કવિ કોઇએ ન દેશો ખોડ, હું તો રંક નથી તમ જોડ,
 મુજ અલ્પ બુદ્ધિના પ્રમાણ, કથાપદ બધે કીધી જાણ; ૫૫.

શંભુ સુતનો સુત હું કહાવું, કથા પ્રસંગે જરૂર જાવું,
શુભો શ્રોતા એકે ચિત્ત, કરો શ્રવણ આણીને પ્રીત; ૫૬-

વિશ્રામ.

પ્રીત આણીને શ્રવણ કરજે, જોયી ભવ છુટાયરે,
શ્રી હરી કહે નારદને હવે, કથા પ્રસંગ ક્રમ થાયરે; ૫૭-

ઈતિ શ્રી સ્કંદપુરાણે રેવાખંડે વિપ્ર કાશીરામેણ
રચિતે સત્યસ્તોત્ર તથા પ્રસંગે નારદ ભગવાન સંવાદો
દ્વિતીયો અધ્યાય.

અધ્યાય ૨ રાગ કલ્યાણ

નારદ વળતી ત્યાં કહે, શુભો હરિનરે, ટેક

શ્રીપતિ તે સઘળું લહે, કહો ધન ધનરે. ટેક. ૧
હવે કથા કહો કૃપાકરી, શુભો વીનતી વેગે ઉરે ધરી, કહો ૨
કોણ પુરૂષને કરૂણા કરી, શુભો કહો કથાતે મુજને રૂરી રૂરી, કહો ૩
નામ નીશાની ને ગામતે, શુભો રેવાનું વળી કોણ ધામ તે, કહો ૪
ફળ તેથી તે શું પામીયા, શુભો કહો કીર્તિ વડે ક્રમ જામીયા, કહો ૫
જાત જ્ઞાત કોણ એમની, શુભો શી વ્યવસ્થા થઈ પછી તેમની, કહો ૬
હવે ધૈર્ય માઈ રતું નથી, શુભો કહો કરૂણાથી મુજને ખધું કથી, કહો ૭
લક્ષ્મિ પતિ ત્યારે કહે, શુભો સહુ શ્રોતાના ચિત્ત વિષે રહે, કહો ૮
કહું કાશી એવું ધામ છે, શુભો મોઘી મુક્તિનો ત્યાં ઠામ છે, કહો ૯
પ્રાક્ષણ એક એમાં રહે, શુભો તે કષ્ટે કાયાને દહે, કહો ૧૦
દીશે દળીદ્રી બહુ દખતાં, શુભો પુર પામર છે એ પેખતાં, કહો ૧૧
સારી સાદડી નહીં મળે સાથમાં, શુભો ધાતુ પાત્ર તોડ્યાંથી હાથમાં, કહો ૧૨

- પુત્ર પત્ની તેથી દમે, શુભ્રાં ઘરમાં નહીં તેથી ગમે, કહોં ૧૩
 વેગે વિચાર ઉરે થયા, શુભ્રાં તેથી ભીસાને અર્થે ગયા, કહોં ૧૪
 દંડ કમંડળ કર ધર્યું, શુભ્રાં કર કપાળે ટીલક કર્યું, કહોં ૧૫
 ઝાળી નેષ્ટિકા ને રળી, શુભ્રાં વિચર્યા વાટે તે વળી, કહોં ૧૬
 ભુલ્યા વાટ વિચારતાં, શુભ્રાં દીલ મધ્યે દખી ધારતાં, કહોં ૧૭
 જંગલ જોયું જરૂરથી, શુભ્રાં જન દોષ જોતાં તેમાં નથી, કહોં ૧૮
 વાઘ વરૂ બોલે ઘણાં, શુભ્રાં ભય પાંખે એમાં નહીં મળાં, કહોં ૧૯
 ખાડી કોતર વાંકડે, શુભ્રાં દ્રષ્ટે દીકું એવું રાંકડે, કહોં ૨૦
 ભારે ભય તેથી થયો, શુભ્રાં ગુણવંતો ગભરાઈ ગયો, કહોં ૨૧
 આકીન ઈશપર આવીયું, શુભ્રાં તેથી દીલમાં દેવને ભાવીયું, કહોં ૨૨
 દેવ દયાળુ છેડુંસદા, શુભ્રાં છેડું છેતરી ન આપે કદા, કહોં ૨૩
 દિન સર્વદા મારું રૂપ છે, શુભ્રાં તે તો બહાલા મુજને ખૂબ છે, કહોં ૨૪
 મમત એ મનમાં ધરી, શુભ્રાં ચાલ્યા ચિત મધ્યે ચિંતા કરી, કહોં ૨૫
 થયા પ્રાણાણ ભવમાં ભેખથી, શુભ્રાં ચાલ્યા ચતુરાચંચળ વેગથી, કહોં ૨૬
 દાદશ તીલક શોભતું, શુભ્રાં તે મધ્યે ખોંકું આપતું, કહોં ૨૭
 રૂડી રૂદ્રાક્ષની માળા કરી, શુભ્રાં તે કરસાહી કંઠે ધરી, કહોં ૨૮
 ખડુ પોથાં માર્યાં કાખમાં, શુભ્રાં પીળા પીયા દીશે આંખમાં, કહોં ૨૯
 નાસીકા તો નમી ઘણી, શુભ્રાં નેત્રે નીરજે છે જેમ મણિ, કહોં ૩૦
 મુખે મુળમાં દાંત મળે નહીં, શુભ્રાં વદે વદને તે વેગે અહીં, કહોં ૩૧
 કર્ણ કાળા તો લચી રહ્યા, શુભ્રાં તે વચમાં વાળ પચી રહ્યા, કહોં ૩૨
 ભમર બધી ભુરી થઈ, શુભ્રાં જાણે ઊંમર આખી વહી ગઈ, કહોં ૩૩
 ચાલે ચતુર અતિ વાંકડો, શુભ્રાં ઉભો રહીને હાંફે રાંકડો, કહોં ૩૪
 જાણે દમ ઘણો ચાલતાં ચડે, શુભ્રાં જુવો ગુણવંતો ગમડી પડે, કહોં ૩૫

જાણે જોષ્ઠિકાથી અટકી રહ્યો, શુણોં એવે વેશોતે આવે છે વહયો, કહ્યોં ૩૬
 દિવદળી દ્રીપત્યે ખોલીઆ, શુણોં નહીં દીલના પડદા ખોલીઆ, કહ્યો ૩૭

વૃદ્ધ બ્રાહ્મણો વાચ.

આ જંગલમા ક્રેમ આવીયા, શુણોં ક્રાઇને સાથે ક્રેમ ન લાવીયા, કહ્યો ૩૮
 ડ્યાંથી આવ્યાને ડ્યાંજશો, શુણોં કોને મળી સુખીયાથશો, કહ્યોં ૩૯
 વેગ્રે વૃતાંત બધો કહ્યો, શુણોં ધૈર્યધરી હૃદયે રહ્યો, કહ્યોં ૪૦
 બહુ દુર્ભળ નિર્ભળ કાય છે, શુણોં જાણે દીશે ખાવા ધાય છે, કહ્યોં ૪૧
 મુજ સખા ક્રેમદુઃખીઆ થયા, શુણોં તુજ સુખ શરીરનાં ડ્યાં ગયાં, કહ્યો ૪૨
 એસો બહુ અહિંઆ ધાય છે, શુણોં વાવર્ણિ જેવો બહુ વાય છે, કહ્યો. ૪૩
 મુજને જળપાશો જરૂરથી, શુણોં મેં નીર કેયે, નીરખ્યું નથી, કહ્યો. ૪૪

(કાશી પુરવાસી બ્રાહ્મણો વાચ.)

ત્યારે વિપ્ર તે બોલ્યો વેગથી શુણો સંતજીરે ટેક.

તુજ સરખો સાધુ કોનથી જોગહંતજીરે. ટેક. ૪૫
 એ જકર્મતાણી હું કયાં કહું, શુણોં અતિ ઉદાસી હું એથી રહું, જોમ. ૪૬
 કુઃખદાળીદ્ર પીડે ઘણું શુણોં, આત્મઘાત હવે શીઝેં કરું, જોમ. ૪૭
 મુજ પેટે પ્રજા છે ઘણી, શુણો. તેને નહિં મળેખાવા વાણી, જોમ. ૪૮
 મરવું એ થકી મારે ચોગ્ય છે, શુણો, જીવી જરૂર મારા ભોગ છે, જોમ. ૪૯
 હવે કૃપા કરો કમળાપતિ, શુણોં મુજ શુદ્ધ કરો મનની માત, જોમ. ૫૦
 કુઃખ કુનીયાનું બહુ લહું, શુણોં ક્રેમ કષ્ટ તે સૌ જાણે કહું, ૫૧
 બહુ ભીક્ષા અર્થે રોજે ભમું, શુણોં તેથી પુત્ર પત્નીને નહીં ગમું, જોમ. ૫૨
 કુટુંબ ક્લેશો થાય છે, શુણો. ખરેખાત તે ખાવા ધાય છે, જોમ. ૫૩
 કિતરસ્કાર બહુ તીખા લહું, શુણો. હું કષ્ટ એવાં બધાં ડ્યાં કહું, જોમ. ૫૪
 આહીં ઇન્દ્ર મારી નહીં મળે, શુણો. સાર શોધ્યા મુજને નહીં જડે, જોમ. ૫૫

વૈરાગ્યાવ્યો મુને વેગથી, શુણા. છોડ્યો સઘળો ભવ મે ભેખથી, આમ. ૫૬
 કોઈ નિર્ધનને નિરખે નહીં, શુણા. કોઈ પ્રેમધરી પેખે નહીં, આમ. ૫૭
 નિર્ધન કોઈ કરશે ન્યાયજ્ઞે, શુણા. તેતો સઘળો વ્યર્થજ્ઞ જાયજ્ઞે, આમ. ૫૮
 નિર્ધન જાય ન્યાતમાં, શુણા. ગણે તેને કનિષ્ઠના સાથમાં, આમ. ૫૯
 ધની મૂર્ખજ્ઞે ઝાઝો રહે, શુણા. ડાહ્યા શહુ તેને જગમાં કહે, આમ. ૬૦
 મુજ જીવતરને ધિક્કાર છે, શુણા. માટે મત્યુ ઉપર મુજ પ્યાર છે, આમ. ૬૧

વૃદ્ધ બ્રાહ્મણો વાચ.

વૃદ્ધ વિપ્રજ વળતી ત્યાં કહે, શુણા હરિજનરે ટેક
 મુજ ઉપાય તું ઉરમાં લહે, કહે ધન ધનરે. ટેક. ૬૨
 સેવો સત્યનારાયણ પ્રેમથી, શુણા. એવો દેવ ખીજે દીઠો નથી, કહે. ૬૩
 સેવતાં સુખ સઘળું થશે, શુણા. દુઃખદાળી દ્રસઘજ નહાસશે. કહે. ૬૪
 પ્રેમે પ્રસંગ ખધો કહ્યો, શુણા. ગુણવંતો તે ગોખી રહ્યો, કહે. ૬૫
 ભાખીએ સઘળું વિવેકથી, શુણા. મલુ વહી ગયા ખહુ વેગથી, કહે. ૬૬
 દ્વિજ નહીં દીઠે દ્વિલગીરથચો, શુણા. તેની સોધ લેવા સઘળે ગયો, કહે. ૬૭
 ધારી ધારીને જીયું જરૂરથી, શુણા. ત્યારે જાણ્યું ઠૂત્યાંકેયે નથી, કહે. ૬૮

વિશ્રામ

ધારી જીયું જરૂરથી, નહીં નિર્ધ્યા નરહરિરાયરે,
 સુત કહે શૌનિકને, હવે એ કથા પ્રસંગ કેમ થાયરે. ૬૯
 ઈતિ શ્રી સ્કંદ પુરાણે રૈવાખંડે વિપ્ર કાશીરામૈણ
 રચિતે ભગવાન દ્વિજ રૂપ ધારણોદુઃખી બ્રાહ્મણ સમાગમો-
 નામ વૃત્તિયો અધ્યાય.

અધ્યાય ૩ રાગ આશાવરી સુતોવાચ

સુત કહે શૌનિકને, નૈમિશારણ્ય મોજર,

- ભગવાન કહે નારદને, સ્વર્ગ સદન નિરંધાર. ૧
- જે કથા હું તુજને કહું તે, શુણ્ણ શ્રેતાન્નં; ૨
- પ્રીત ધરી પ્રેમે કહું તે, શુણ્ણને ધરીને મન. ૩
- સરસ્વતી સુખ ધામ મારી, હું છું તારો દાસ,
- મુજ ઉર ઉમંગ ઉપન્યો, તે પુરજે મારી આરા. ૪
- વિચાર વેગે ઉપન્યો, મુજ હૃદય કેરી માંહે,
- હજધર હરખે ગયો, હું શીવા સુતને ત્યાંય. ૫
- કરૂણાંકરની કૃપા હવી, તેથી ન લાગી વાર,
- કથા કાંધી પદ્મધે, સત્યદેવની સાર. ૬
- જ્ઞાની ગુણીયલ છું નહીં, રૂપ નહીં મુજ રંગ,
- શાલ આગણીશ છત્રીશમાં, મેં કાંધો કવિનો સંગ. ૭
- નર્મદાને નિરખી નમું, ને વંદુ વારંવાર,
- તુજ વાસ થાજે વૈકુંઠમાં, મુખે માંગું એહ નિરધાર. ૮
- હવે કથા કહું મૂળની તે, શુણ્ણ શ્રેતાન્નં,
- દલગીર દીલે થશે નહીં, મમતાએ રાખોમન. ૯
- શ્રી કૃષ્ણએ કરૂણા કરી, જાણી પોતાનો તન,
- કુઃખી દીસે દહ મારો, એમ વિચાર્યું પોતે મન. ૧૦
- જેખ લીધો બ્રાહ્મણનો, તે મહ્યા વિપ્રને વાટે,
- વ્રતની શહુ ગત કહી, તું કરજે આવે ઘાટે. ૧૧
- વીનવી વેગે કહી, અંતરધાન થયા ભીડભંજન,
- ત્યારપછી જે નીપન્યું તે શુણ્ણ શ્રેતાન્નં. ૧૨
- ચેલો દિન સઘળે દાડો વહ્યો, નહીં લાધી વિપ્રની ભાળ,
- મુને મુકતાં દયા નહીં, કહે હું છું તારો બાળ. ૧૩

- માર્ગ શોધું મલપતો, હું જાણું માહારે ઘેર,
 વૃદ્ધ પ્રાણીને જે કહ્યું, તે આચરું રૂડી પેર. ૧૩
- ઐમ કહી વનથી વલ્લ્યો, ઉમંગ અતિ મન માહે;
 ઘેર પોતાને પોંચીચો, શુ કીધું તેણે ત્યાં હે. ૧૪.
- નિશાએ નિંદ્રા નહી, નહી અત્ત જળ ભોજન,
 સત્ય બોલે સાધવી, છે વ્રત ઉપર મન. ૧૫
- સ્વર કુકડાના શુણીને, કીધું દંત ધાવં,ન
 સ્નાન સંધ્યા પ્રેમે કરી, તે સૂર્ય પુજે ધન્ય. ૧૬.
- તિલક છાપા બહુ કર્યા, કઠે ધરી તુળસીની માળ,
 ધ્યાન ધર્યું હૃદય વિષે, કહે હું છું તારો બાળ. ૧૭.
- ઐમ કહીને નીમ લીધો. વ્રત કરવું આજ,
 દાઢ શીનો દિન છે, હું જાણું લિક્ષાકાજ. ૧૮.
- જે મળે મુદ્ધિ અત્ત મુજને, તે અર્પું ત્હારે શરણ,
 વિવિધ પેરે વ્રત આચરું પછી લાગું ત્હારે ચરણ. ૧૯.
- ઐમ કહીને ચાલીચો તે ઊત્તર પંથે જાય,
 માર્ગ મેલે મલપતો, શુભ શુકન બહુ થાય. ૨૦.
- ઐક વિપ્ર મલ્લ્યા વેગ શું, તે પુજન અર્થે જાય,
 ગાય ગુણવંતી ખરી, બહુ ચાશના સ્વર થાય. ૨૧.
- ઘડીયાળાંને ઘંટના, ત્યાં ઘેર શબ્દ સંભળાય,
 મણિધરે રૂણા કરીને, મૃગો ડાખાં જાય. ૨૨.
- ઘનઘટા શીતલ થઈ, બહુ પવન ઠંડો વાય,
 એ રીતે ઉમંગમાં, દિજ લિક્ષા અર્થે જાય. ૨૩.
- નમર ઐક નીખર્યું સહી, દિજ પ્રવેશ્યા નીરધાર,

- હાલા જઈ ઊમંગમાં, એક ગ્રહસ્થ ફેરે દાર. ૨૪.
- ધંશ્વર સત્વર ઊતર્યા, સદગૃહસ્થ ફેરે ચિત્ત,
પ્રેમપૂર્વક આપીયું, સુ વર્ણ સાથે વિત્ત. ૨૫.
- દ્વિજ દેખીને હરખ્યો ઘણું, શી કહું તેની પેર,
દ્રવ્ય લઈ ત્યાંથી પરવર્યો, ગુણવંત આવ્યો ઘેર. ૨૬.
- સગાં સર્વ ભેળાં કરી, ત્યાં મિત્ર વર્ગ અનેક,
પૂજ્ય વર્ગ પધારીઆ, દ્વિજ ચિત્તમાં શુભ ટેક. ૨૭.
- ગંગા જળે લોટા ભર્યા, સત્ય દેવ પુજવા કાજ,
પાકશાળા પેખી ભલી, મુખ્ય વર્ણવું શું આજ. ૨૮.
- વિપ્રો અનેક ત્યાં આવીયા, બહુ હરખ ધરી મન માંહે,
અતિ આદર દીધાં આવતા, સહુ બેઠા સામાં ત્યાંહે. ૨૯.
- વૃદ્ધ વિપ્ર એક એમાં ખરો, તે વિદ્યાએ અતિ શૂર,
ચઉદ વિદ્યાને ચોસેટ કલા, જેમ ચહડે સાગર પૂર. ૩૦.
- પુજની સામગ્રી સર્વે, કરી તત્પર સાર,
વૃદ્ધ વિપ્ર ત્યાં વક્તા થયા, શી શોભા કહું તે વાર. ૩૧.
- બહુ ફેળના ત્યાં સ્તાંભ દીસે, જાણે બાગ છે ગુલબાર,
ચિત્રને વિચિત્ર એમાં, શોભાનો નહીં પાર. ૩૨.
- સાથીયા શોભે ઘણા, તે લીલે પીળે રંગ,
પાટ પરમજ ઢાળીયા, આસનીયાં શું સંગ. ૩૩.
- શ્રીફળ ફાફળ શોભતાં, તાંબુળ તીખાં સાર,
કદળીનાં ફેળાં ભલાં, લાવતાં ન લાગી વાર. ૩૪.
- શર્કરા શોભે ભલી, તે રાખી રકુખી માંહે,
મધ મોઘા મૂલનું, તે પેખું પ્રેમે ત્યાંહે. ૩૫.

દૂધ દુર્ગા ગાયનું, દધિ ઘૃત તે શું સાર,	
અખંડ દીપક દૃતતણા, ઝડપે જળે આવાર.	૩૬.
શેરડી સેંઠા ભલા, જમરૂખ જાંબુ આજ,	
દ્રાક્ષ ને દાડેમ ઘણા, તે આણ્યા ઇશ્વર કાજ.	૩૭.
સંતરાં સારાં ઘણાં તે નાનાં મોટાં દખ,	
મસાદહે તે જે કર્યો, તેમાં છે ઘણા વિવેક.	૩૮.
ગુલાબ ગુણવંતા ઘણાં, તે ધર્યા છાખની માંય,	
અંપો અંપેલી મુકીઆં, ને કરણુ લાવ્યા ત્યાંય.	૩૯.
દરોઈ દોડી લાવીચો, તે સાથ જિલ્વી પત્ર,	
તુળસી તોડી ઘણી, એ કહીચે પરમ પવિત્ર.	૪૦.
ઉમગ અતી ઉર વિષે, તે દિજ કરે ચિત્ત,	
ઉદાર અતીશે થયો, તે વાપરે બહુ વિત્ત.	૪૧
મસાદ તો મેમે કર્યો, વૃદ્ધ વિમે કહેલો તેમ,	
સામગ્રી સરવે કરી, જે મળે માગે જેમ.	૪૨
શ્રોતા સહુ શ્રવણે ધરે, વૃદ્ધ વિમ્ર વાંચે જેહ,	
પરમ પ્રીતિ ઉપજે, પવિત્ર થાએ દેહ.	૪૩
ઈહ લોક ને પરલોકના, દલદરો કાપે દેવ,	
તે માટે શ્રોતા સહુ, ચિત્ત ધરી કરજે સેવ.	૪૪
આકીન રાખો આજ તો, પુત્ર પન્તિ આપે એહ,	
દ્રવ્ય આપે દખતાં, સુંદર શોભે દેહ.	૪૫
મુક્તિ મોંઘાં મુલની, નહીં કહીચે તેની તોલ,	
શ્રોતા જન સરવે કહો, સત્યદેવ સારો જોલ.	૪૬
વખત વહ્યો જાય છે, શું સાર છે સંસાર,	

ખુબ ખ્યાલમાં ખોશો નહીં, જન્મ જે નીરધાર.	૪૭
પતંગ પ્યારો પેખજે, બહુ ભમે ભૂતળ માંહે,	
દીપકને દખી કરી, કાયા તુર્ત ત્યાગે ત્યાંહે.	૪૮
મુર્તિ આપે એહને, જે સત્ય ખોચે પ્રાણ,	
મનુષ્ય મમતા પરહરો, એ દેવ દુર્લભ જાણ.	૪૯
મલ્હાદ પ્રેમે ખાણ્યો, લોહ સ્થંભ ઉભણુ જેહ,	
સત્ય જોયું સાધવી, નહીં પાણુ ખોયું તેહ.	૫૦
ખાંડવોની પાસે રહ્યા, દુઃખ દહ ખમ્યા અપાર,	
શ્લોક એની લાંગીને, દીધું મુખ અપાર.	૫૧
સાધુ સર્વે થાય તેણે, નથી મળતા રામ,	
અપ કરી ખોજે ઘણા, તે પ્રેમે પેખે દામ.	૫૨
મમતા ને માયા તજે, કરે પાંચે ઇન્દ્રિ ત્યાજ,	
મોહ મુકે મુળથી તો, આવે દહને કાજ.	૫૩
પાહન તજે સૌ જાતના, નહીં કરે રેવા ઠામ,	
સૃષ્ટિને સેવે નહીં તો, સાધુ એનું નામ.	૫૪
પરસ્તી પેખે નહીં, જે સાધુ હોયે સાર,	
ભણું ને ભુંડું નહીં, મન ગણે સર્વ સમાન.	૫૫
પરસ્તી પ્યારી કરીને, રમે તેહસું રંગ,	
વેસ્યાની યારી કરીને, કરે તેહનો સંગ.	૫૬
પુરુષ એહેવા પેખીયા, જેની દુરાચરણી દેહ,	
નરકનો નિવાસ કીધો, દંડ દીધો એહ.	૫૭
હવે શ્રેતા સહુ શ્રવણે ધરો, વળી કહે વક્તા ત્યાંય,	
સત્ય કથા તો છે ઘણી, તે અન્ય પુરાણ માંય.	૫૮

સર્વ મુકો મુખથી પણ, જયો જેમ તેમ નાથ,
જશે જન્મ જરૂરથી, નહીં કોડી આવે હાથ. ૫૯
હવે પૂર્વની કથા કહું, તે શુભો શ્રોતા જન,
વૃદ્ધ વિપ્ર જે વક્તા કહે, તે શુભીને કહે ધન્ય. ૬૦

।વશ્રામ

શુભીને કહે ધન્ય સર્વે, સાંભળો શ્રોતા જનરે,
શ્રવણ કરો ચિત્તથી, તો દહને ધન ધનરે. ૬૧

ઇતિ શ્રી સ્કંદ પુરાણે રેવાખંડે સત્યસ્તોત્ર કથા પ્ર-
સંગે વિપ્ર કાશીરામેણ રચિતે દરિદ્રી પ્રાક્ષણ વ્રત ધારણો
નામ ચતુર્થો અધ્યાય.

અધ્યાય ૪ રાગ આશાવરી.

દ્વિજ દુષ્પતાં સહુ બોલીયા, સંતોષ પામ્યું મુજ મન,
પરમ હું પાવન થયો, કથા શુભી તે ધન્ય. ૧
પછે આરતી ઉતારીને, પુષ્પ મંત્રે જે સાર,
મસાદ પ્રેમે વેંચીયો, સહુ શ્રોતાને તેણી વાર. ૨
અન્ય પ્રાક્ષણોને પુછ્યા, તેણે પ્રેમ ધરીઆવાર,
પૂજ્ય વર્ગને પ્રેમ શું, ખહુ આપી દક્ષિણા સાર, ૩
કથા અંતે બોજને, કટંબ સહિત દ્વિજ જાય,
પંક્તિયે બોજન કયું, તાં વેદના સ્વર થાય. ૪.
બોજન કીધાં ભાવશું, મુખવાસ તાંપ્રજા સાર,
સાપારીશે વર્ધના, તે બીડાંમાં ખરાશ. ૫.
વીસર્જન સભા થઈ, શુભવંત આલ્યા ધેર,

- દિન દળીદ્રીનું શું થયું, તે શ્રાતા શુણ્ણા પેર. ૬.
- એહ પ્રતના પ્રતાપથી, હોસે હુખ્યા દવ,
ચતુરા ચિત્ત ધરી કરી, ફરી ફરી કરજે સેવ. ૭.
- વૈભવ વિપ્ર પામીયા, તે શુણ્ણા શ્રાતા આજ,
કૃષ્ણની કરૂણા થઈ, તો ભલું ભોગવે રાજ. ૮.
- મેલ એક બનવરીયા, તે પોતેરે વાકાજ,
શોભા તેની શી કહું. વર્ણી ન જાએ આજ. ૯.
- ખહુ ખારીને તો ખારણા, માંહે જાળીના નહીં પાર,
દાદરો તો દીઠા ભલા, તે મેડે ચડવા કાજ. ૧૦.
- પલંગ પેખો પ્રેમથી, તે દીસે રાતો ચોળ,
મેના પોપટ પુતળી, મોર બોલે મધુરા બોલ. ૧૧.
- તળાઈ તકીયા તોરણા, તે દીશે નાના રંગ,
ઝુંમરો ઝુલે ઘણાં, તે જડીત હોરા શંગ. ૧૨.
- જાજમે જોઈતી કરી, તે જોઈ એ જોઈ કામ,
લોકો માગે લાડથી, લેઈ જાય આખું ગામ. ૧૩.
- એક ત્રીજરીના આરડો, તે ભર્યો દ્રવ્ય ત્યાં હે,
વર્ણ વીમુખ શું કહું, મુજ એક રસના આંહે. ૧૪.
- હોંચોળા ને ખાટ સારા, તેના મોઢાં મૂલ,
મીતિ વાઘે પેખતાં, તે ઊપર ધરીયાં ફૂલ, ૧૫.
- શાંકજો સોહામણી, તે નાની મોટીં એહ,
પીત્તજે એ પેખીયે, ઘૂઘરીયાળી તેહ. ૧૬.
- રેશમની રૂડી દારીઆ, તે કુમતાં શાથે દખ,
ઝોળાએ ઝુકી રહી, શું ફરી કર્મની રેખ. ૧૭.

શરીર સારું શોભતું, નહીં દેહ વિષે રોગ,	
નાના વિધના ભોગવે, વૈભવ સાથે ભોગ.	૧૮
ખહુ દાસ દાસી એહને, તે કરે કહેલાં કામ,	
ઘોડા ને ગાડી ભલી, તે લીધાં આજે દામ	૧૯
એ રીતે વૈભવ મલ્યો, દિજ હુખ્યો દીલ માંય,	
માસે માસે વ્રત કરે, સુખ દેખતાં દિજ ત્યાંય.	૨૦
કીર્તિ તો કહીએ ઘણી, ને મળી મોટમ આજ,	
કર્તાની કૃતિ જીવો, એમ કરે ભકતોના કાજ.	૨૧
નારદને શ્રી કૃષ્ણે કહો, એ કથા પરમ પાવન,	
તવ નગી નારદ બોલીયા, શીતળ થયું મુજ મન.	૨૨
પ્યાર વધ્યો પરમ મૂજને, હજી કથા શુણવા મન,	
હસી હરિ મુખ બોલીઆ, ભલો ભક્ત તું ધન ધન્ય.	૨૩
કૃષ્ણ મુખ કથા કહે, તે શુણે નારદ રાય,	
સુત શૈનિકને કહે, તે શુણતાં દીન જાય.	૨૪
કથાનો પ્રસંગ કહ્યો, મેં પ્રેમ પૂર્વક આંહો,	
મુજ દારિકા જાણું સહી, અતિ કાળ મુજને થાય.	૨૫
ત્યારે શૈનિક બોલીઆ, શુણો સ્વામી મારી વાત,	
સાર સર્વ મુજને કહો, હું ગણું છું તમને તાત.	૨૬
સુત ત્યારે બોલીઆ, સાંભળો શૈનિક વાત,	
કથા હું તમને કહું, તે શુણી થશે રણિયાતી.	૨૭
પરમારથ ધારી પેષું છું, તુજ દેહ પવિત્ર થાવા,	
તુજ ઉર ઉમંગ ઉપન્યો, તે વેગે વૈકુંઠ જાવા.	૨૮
રસના તો રસીલી કહીએ, હરિ ગુણ ગાવા કાજ,	

નયને નીખિ દેખીએ, હરિ દર્શન કરવા આજ. ૨૯

ચતુરા ચરણે ચાલીને, તીરથ કરીએ સાર,
વેગથી વૈકુંઠે જતા, શાની લાગે વાર. ૩૦

કૃપા કરીને કર્ણુ તો, આપ્યા ને શુણવા કાજ,
કથન તજીને કથા તેનો, ઉપયોગ કરવો આજ. ૩૧

અવતાર આ આવે નહીં, ફરી ફરી મનશા દેહ,
તાંનું તત્વ જાય ત્યારે, ખરેખાત ઊડશે ખેહ. ૩૨

અવતાર લઈ આ અવનીમાં, બહુ મનુષ્યો અકળાય,
ભોગ ભલા ભોગવે, તેથી અંતે નરકે જાય. ૩૩

શૌનિક વળતી આચરે, સાંભળો સુત મહારાજ,
ત્યાર પછી ને નીપન્યું, તે કૃપા કરી કહો આજ. ૩૪

ચાંત થઈ શ્રોતા તમે, શુણ્ણે એકે મંન,
માસે માસે કથા કરે, એહ દ્વિજ કુરો તંન. ૩૫

એક દીવશ શુભ યોગ જોઈને, વ્રત કરે એ વિપ્ર,
કર્મ અનુસારે ત્યાં ગયો, એક કઠિયારો શિષ્ટ. ૩૬

વિશ્રામ.

કઠીયારો ફરતો આવીયો, વ્રત વિપ્ર કરે ત્યાંયરે,
શિરનો ભાર ઉતારીને, તે ગયો, વિપ્ર ઘર માંયરે ૩૭

ઈતિ શ્રી સ્કંદ પુરાણે રેવાખંડે સત્યસ્તોત્ર કથા
પ્રસંગે વિપ્ર કાશીરમણ રચિતે દ્વિજ દલીદ્ર નાશનો નામ
પૂંચ્યો અધ્યાય.

અધ્યાય પ રાગ ધન્યાશ્રી

સુત શૌનિક પ્રત્યે કહે છે, શ્રોતા સર્વના ચિત્તમાં રહે છે,

- મુણી સાર કથાનો આજ, દેહ સાધન અર્થને કાજ. ૧
 શુણુ જ્ઞાન કહું તે પ્રકાશી, દિગ્ગેનૈ મિષારણ્યના વાસી,
 પુછે નારદ નામીને શીષ, કૃપા કરી કથા કહો ઇથ. ૨
 વગતી વાક્ય વદે લગવાન, તે તું સાંભળ નારદ જ્ઞાન,
 વર્ણાશ્રમ ને કુળાચાર, નેહ કામ ધર્મ જે સાર. ૩
 નેહ કર્મ ધર્મ આચરવા, જ્ઞાને આત્માને શુદ્ધ કરવા,
 વિષયના આચરણ છે જેહ, જેઈ વૈરાગ આણવો તેહ. ૪
 સંસાર થકી તો ઓસરવું, ચિત્ત મારે વિષે દૃઢ કરવું,
 પ્રીત કરશે મમ સાથે પ્રાણી, ભવસાગર તરવા જાણી. ૫
 ઉપાય સકળને તો છાડી, પુરી પ્રીતિ હું સાથે માંડી,
 જે જન હું સાથે પ્રીતિ મેળાવે, મંત્ર વૈરાગ તેહને આવે. ૬
 માયા સંસારની તો ત્રુટે, ત્યારે વિષયારસથી છુટે;
 ત્યારે ભવદુઃખ તેના વામે, પછે મહારા સ્વરૂપને પામે. ૭
 સ્વાદ ઈદ્રિ મનોહર જેહ, સહુ નિષ્ફલ જાણવી તેહ,
 પ્રવૃત્તિ માર્ગને તજશે, જનનિ વૃત્તિએ મુને ભજશે. ૮
 માહારૂં રૂપ તે પામે પ્રાણી, સત્ય સત્ય વદું છું વાણી,
 પ્રવૃત્તિ માર્ગ જે શૂળ, એ છે દુઃખ દાણીદ્રનુ મૂળ. ૯
 જે જન પ્રવૃત્તિને આશ્રય થાશે. તે જનવિષયાથી નરકે પચાશે,
 તે માટે વિષયા નવ કરવું, આત્મજ્ઞાન રૂદેમાં ધરવું. ૧૦.
 દેહ ધારીને ઈદ્રિદમંત્ર, ભાવે કરવું મુજ ભજનં,
 મુને ભજજો વૈરાગ આણી, પરમેશ્વર રૂપને જાણી. ૧૧.
 સચરાચર મારૂં સ્વરૂપ, એમ બોલ્યા તે વૈકુંઠ ભૂપ,
 ગ્રહસ્થ હોય ઘણો જન જેહ, સ્ત્રી પુત્ર માયાવશ તેહ. ૧૨.

તેણે સર્વથી ઉદાસી રહેવું, હરિ નામ રૂદેમાં ગ્રહેવું,
 જેમ કમળ જળને સંગ, અંબુજ અડે નહીં એ કે અંગ. ૧૩.
 તેમ રાખવી સ્વજન સું પ્રીત, જેમ અંબુ જઉદકની રીત,
 દેહ મિથ્યા જાણવી માયા, એ અસ્થિર છે સહુ કાયા. ૧૪.
 સત્ય સેવે માયા વિસારે, તો તોશરણ સદા રહે મારે,
 સેવા સદ્ ગુરૂની તો કરીએ, મન મધ્યે માયા નવ ધરીએ. ૧૫.
 જેથી સકળ પદાર્થનું સુખ, જેથી ભાંગે ભવોભવ દુઃખ,
 ભક્તિ ભાવે ભુધરની કરવી, સ્નાન દાનને સેવા આચરવી. ૧૬.
 માહાઈ સ્મરણ નીરંતર કરશે, તે જન ભવસાગરથી તરશે,
 ભાવે ભજે શારીંગ પાણી, દેહ ફૂલેભનુ મૃત્યુ જાણી. ૧૭.
 સંસારથી રહે જો અળગા, મુજ નામને રહે જો વળગ્યા,
 વિષયાસને કહાડો મૂકો, પ્રાણી ચતુર થઈ કેમ ચૂકો. ૧૮.
 ભાવે કરજો માઈં ભજન, દેહ ફૂલેભનું તો સાધન,
 જન અહંકાર ધરે અતિ મન, જાણેહુ સરખો નહીં જન. ૧૯.
 મુખ્ય મમતા રાખે છે ઝાઝી, ખોટા ખેલથી ખુવે છે ખાજી,
 પ્રાણી અધર્મીની સંગત કરશે, તેનો લક્ષ ચોંધાશીમાં કરશે. ૨૦
 કથા શુણવાનું છે તુને મન, તુજ દેહને છે ધન ધન,
 જળ કથા કહું તે હું આજ, મૃત્યુ લોકના સુખને કાજ. ૨૧.
 અયો ઘરમાં કઠીયારો જ્યારે, વિષે દીકો તેહને ત્યારે,
 અતિ આ દરસન્માન દીધું, કેમ આવવું અહીંયાં કીધું. ૨૨.
 જાત ન્યાત છે કોણ તમારી, દુઃખી દીસે છે કાયા સારી;
 બિંદુ પ્રસ્વેદના અતિ અંગે, કાયા કોમળ પાણુ નહીં રંગે. ૨૩.
 એવું શુણીને કઠીયારો કહે છે, ઉર મારાંઈ ઈશ્વર રહે છે,

સ્વર શુણ્યો મૈં જયજય કર્ણી, શિર ભાર પછાડ્યો મેં ધર્ણી. ૨૪
 હું છું કઠીયારાની જાત, મહાં મહેનતે મેળવું ભાત,
 ઉપની કલ્પના મુજને આજ, આવ્યો હરિ દર્શનને કાજ, ૨૫.
 ધનધન આ જન્મ તમરો, આજ દીઠો મેં અવસર સારો,
 રચના રૂઠી મેં દોડી ઝાઝી, જાણેછત્યા છો સંસારખાણ. ૨૬.
 વ્રત આચર્યું છે કાંઈ સારું, મારા હૃદય વિષે હું ધારૂં,
 જુડિત ભલી જોઈ આણે ઠામ, શ્રવાણ કરે છે આખું ગામ. ૨૭.
 કોણ દેવ આરાધો આજ, ધાર્યું શુ છે મનમાં કાજ,
 કોઈ દેવની દીસે છે મેર, સુખ સંપત્તિ છે તુજ ઘેર. ૨૮.
 કોણ ન્યાતને જાત તમારી, આજ ઉમંગ દીસે છે ભારી,
 વડતા વાંચે છે વેગે કથાય, ખુબ ખુશોથી પવન વાય. ૨૯.
 દીપક બળતા દીસે છે ઘણા, રંગમંડપમાં નહીં માણા,
 ખુબ પ્યારા ને જટા ઝુલે, શોભા શી કહું ઉપર કુલે. ૩૦.
 સાર શુણવા એ મુજને આશ, મુને જાણજો આપનો દાસ,
 ત્યારે વિમ્ર ખોલ્યો તોણીવાર, મુને ઉપન્યો છે અતિ પ્યાર. ૩૧.
 મુજ બન્યું જેહ વૃત્તાંત, શુણો સાર તો ભાંગે બ્રાંત,
 ભિક્ષુક પ્રાણણ હું છૌ જ્ઞાતો, દુઃખી દળીદ્રી હતો જાતો. ૩૨.
 મુજ દીસપર વસ ન ચોક, અટક્યું અનાજ વિના છેક,
 ભિક્ષા અર્થે ગયો હું ભમતો, વાટે વિમ્ર મલ્યો મનગમતો. ૩૩.
 તેણે કહ્યો કથાનો પ્રસંગ, કહે આચર ને અતિ રંજ,
 કરને આરાધન તું ઈશ, પ્રીતે પ્રણમી નામ ને િશીષ. ૩૪.
 શત્યદેવ શાચો છે આપ, ટાળે દુઃખ દાળીદ્રને પાપ,
 ધન ધાન્ય અને ઘર સૂત્ર, પ્રેમે આપે પત્નીને સુત્ર. ૩૫.

સકળ રિદ્ધી એણે આપી, મુજ દુઃખ દાળીદ્ર કાપી,
 બન્યો એહ છે મારો બનાવ, સાહી સાગર તરવાને નાવ. ૩૬.
 બેસી કથાનો શુણો સાર, હેત કરી હૈયાં વિષે ધાર,
 બેઠો કઠીયારો નામીને શિષ, કહે કૃપા કરને તુ ઇશ, ૩૭.
 થઈ કથાની સમાપ્તિ જ્યારે, શિષ નામે શ્રેતા સહુ ત્યારે,
 કરી આરતી અતિ ઉમંગે, વર્તે નાના વિધના રંગે. ૩૮.
 ત્યારે કઠીયારો મનમાં વિચારે, વ્રત કરવા વેગે મન ધારે,
 કાંઈ દ્રવ્ય નથી મુજ પાંસે, એહ વ્રતતો કહી પેરે થારો. ૩૯-
 વ્રત કરવું જરૂરથી એહ, નહીં તો ત્યાગું હું મહારો દહ,
 કરી કલ્પના કાળને વેચું, રૂડી રસીચો નાવની ખેંચુ. ૪૦
 શિર ભાર ઉપાડું હું આજ, સત્યદેવને પૂજવા કાજ,
 નહીં ઊંચ નીચ કે રાજ, કરું મનુરી અહને કાજ. ૪૧
 સોઘાં મુલે મનુરીએ જવું, દ્રવ્ય અધર્મે નાહી મેળાવું,
 થોડા સાધને કરી વ્રત કરવું, ત્યારપછી ઉમંગમાં ફરવું. ૪૨
 એવો નીમ લીધો મન માહે, શ્રેતા શુણને શરવે આહે,
 આખ્યા પ્રસાદે તે પ્રેમે લીધો, શિરપર ચડાવી પ્રાશનકીધો. ૪૩
 જળ પીને તે આજ્ઞા માંગી, જાણે મન સાથે થયો છે ત્યાગી,
 સર્વ શ્રેતાને તે શીષ નામી, ચાહ્યો કઠીયારો મહા મોહ પામી. ૪૪
 મુખ જપતો જાય સત્ય સત્ય, ગુણવંતા તું જાણને ગત્ય,
 કાળ ભાર લીધો પેલો શીષ, ત્યારે વિચાર્યું પોતે ઇશ. ૪૫
 હુંપે પ્રીતિ છે એની ઘણી, શાહે કરું હું એહજ તાણી,
 જોઈ સત્ય હું એનું આજ, નિશ્ચે કરવું એહનું કાજ. ૪૬
 થોડું દ્રવ્ય આપી નીતિ જોઈ, ચાલે સત્ય તો દળદર ખોઈ,

હુપે પ્રીતિ જો પુરી મેળાવે, દુઃખ એને સ્વપ્ને નહીં આવે. ૪૭
 એમ વિચાર્યું વૈકુંઠરાયે, કથા પ્રસંગ શી પેરે થાયે,
 વેશ વેપારીના ભલો લીધો, માર્ગ મધ્યે મુકામજ કીધો. ૪૮
 સંગ ચાકર નોકર દાસ, જન સર્વ કરે તેની આશ,
 ઘોડા ઘણા ને સાથે ઊંઠે, બળે બાધ્યાં મારીને ખુંટ. ૪૯
 એવે આવ્યો કઠીયારો બીચારો, તેના શિરપર કાબટનો ભારો,
 દૃખી કઠીયારાને એમ કહે છે, શિર કાબટનું તું શું લે છે. ૫૦
 શુણી કઠીયારો ખોલ્યો સાર, એહ કાબટનો છે ઘણો ભાર,
 મૂલે મેઘાં એ પડશે તમને, નહીં દામ અપાય એના. ૫૧
 ત્યારે વેપારી ખડખડહસ્યા, કાબટ સારાં છે મુજ મન વસ્યા.
 દામ આપું તુને મુખ માગ્યું, વેગે વેપારંચે એમ ભાખ્યું, પર
 દામ દિગુણ આપ્યું તે જ્યારે, પ્રસન્ન થયો કઠીયારો ત્યારે,
 કાબટ ભાર હતો જે શિર, ખુબ ખુશીથી નાખ્યો વીર. ૫૩
 રજા માંગીને ત્યાંથી ચાલ્યો, નગર નીરખીને મારગ જાલ્યો,
 જઈ નગરમા ઉભો હાટે, સર્વ સામગ્રી લેવા માટે. ૫૪
 કૂળ કૌકૂળ સાથે ધુપ, કુળાં કહીચે સુનેરી ખુબ,
 શાકર શેરડી લીધી આશે, પાન પાકાં તે સાથે બરાસે. ૫૫
 અખીલ ગુલાલ લીધાં ઉમંગે, પ્યારાં પુષ્પના તો બહુ રંગે,
 ખાંડ ઘૂતને આટો લીધો, પ્રસાદ સવાપાસેરનો કીધો. ૫૬
 કુદ્ધ દહીં ને મધ જે સાર, તેને લેતાં ન લાગી વાર,
 દરાખ દાડેમને તો લીધાં, પ્રીતે પ્રયાણ ત્યાંથી કીધાં. ૫૭
 અતિ હર્ષ સાથે આવ્યો ઘેર, વ્રત આચર્યું રૂડી પેર,
 સર્વ કુટુંબ વર્ગ મેળાવી, વેગે વિપ્રોને ત્યાં ખોલાવી. ૫૮

પૈસા હતા પોતાની પાસા, તેથી પેહિતી શરવે આસા,
 પ્રત કર્યા બેઠો તે ઉમંગે, પૈસા પેખીને મન થયો ભંગે. ૫૯
 વક્તા વિમ બોલ્યા ત્યાં રંગે, ક્રમ દીલ થયું તુજ ભંગે,
 ત્યારે કઠીયારો કહે શીષ નામી, સાર શુણ્ણે અંતરજામી. ૬૦
 પાચ પૈસા છે મારો પાસા, બીજા કાંઈ મળે નહીં આસા,
 એહ કારણે થયો હું વ્યગ્ર, કરવું ક્રમ સ્વામી કહે શીષ. ૬૧
 આપ જગત ગુરુ કહાવો દેવ, જન સર્વ કરે તમ સેવ,
 દિવ દીસે છે ઇશ્વર રૂપ, પ્રેમ ધરીને પૂજે ભુપ. ૬૨
 વગતી વક્તા બોલ્યા ત્યાં વાણ, વેદ પુરાણે કહ્યું તે જાણ,
 દેવ દ્રવ્યની ન કરે આસા, ભક્તિ ભાવે આવે તે પાસા. ૬૩
 દેવ દેખતાં આપે છે દામ, ભલાં ભુવન રાજને ધામ,
 મનુષ્ય શું આપી શકશે એને, શી વાતની નુન્ય છે તેને. ૬૪
 દેવ સાથે ન દ્રવ્યનું કામ, રાખ ચિત્ત ચતુરા આ ધામ,
 મન દહ કરશે પ્રભુ સાથે, પ્રેમે પૂજન કરશે હાથે. ૬૫
 દીજ અવતરે કદી દેહ, ખટ કર્મ ન આચરે તેહ,
 હોય લોભી લંપટ જે એહ, જન જાણે અપવિત્ર દેહ. ૬૬
 સુપાત્ર એને નહીં કહીએ, કુપાત્રને દાન ન દઈએ,
 દિવ સુપાત્રને દઈએ દાન, આપે ઇશ્વર અતિ તેને માન. ૬૭
 દક્ષિણા દેવી શક્તિના પ્રમાણ, વેદ વિધિએ એહ છે જાણ,
 મન માધવ ચરણે રાખો, કૃષ્ણ કૃષ્ણ મુખેથી લાખો. ૬૮
 ચિત્તે આહીને શ્રવાણ કરજે, દુઃખ દ્રવ્યનાં તે પર હરજે,
 શ્રોતા સર્વે ધરજે ચિત્ત, સાર સંસારમાં એહ વિત. ૬૯
 કહું મુખ થકી વારંવાર, એહ વ્રતનો શું છે સાર,

દુઃખ દેહનાં તેતો હરશે, એહ વ્રત ને પ્રાણી આચરશે. ૭૦.
 કોણ પુરૂષને કરૂણા કીધી, મુક્તિજનન ઝાઝાને દીધી,
 કહીશ આગળ એહ કથાય, સાર શુણતાં કિલ્મિષ જાય. ૭૧.
 વ્રતપુર્ણ કર્યું કહીયારે, અતિ ઉરમાં ઉમંગ ભારે,
 ઘણી કૃપા કહીયારાને કીધી, રિદ્ધિ દિવ્યની પેરે દીધી. ૭૨.
 આપી મુક્તિ અતિ હરખાઈ, વેગે ગયા તે વૈકુંઠ ધાઈ,
 નહીં દ્રવ્યનુ કારણ ઇચ્છે, ભક્તિભાવ અતિ જો પ્રીછે. ૭૩.
 કર જોડીને બંને કહું છું, સરસ્વતી સન્મુખ રહું છું,
 વેગે વિનતિ શુણજે માત, શીશ મારે તું મેલ ને હાથ ૭૪.
 માત હું છું ત્હારો દાસ, તુજ ચરણ સેવાની છે આશ,
 તુજ કૃપા ને મુજપર હવી, રસ રંગે કથા કીધી નવી. ૭૫.
 જન જેહને ઝાંખી તું જીવે, દુઃખ દલદર તેહ નાં જીવે,
 ત્રાતા શુણજે એકે મન, હું છીં ઐદિય સહસ્રનો તન. ૭૬.
 કહીશ જ્ઞાન કથા હું આગળ, શંભુ સુતના સુતનો બાળ,
 કાશીરામ મારું છે નામ, તાપી તટે વારિપુર ગામ. ૭૭.
 મોતા વડતાને નામું શીશ, રજે મુજપર કરતા રીશ,
 કવી સર્વે છે મોટા વિદ્વાન, મુને નથી પાંગળનું જ્ઞાન. ૭૮.
 સત્સંગતિ થઈ મુને સારી, વેગે ઉપન્યા વિચાર આ ભારી,
 સત્ય દેવની કથા ને સાર, પદબંધે કરું આવાર. ૭૯.
 કોઈ ત્રાતા ન જાણો ધેર, કહું કથા હું રૂઢી પેર,
 દિવ્ય કઠિયાની ને ક થાય, સ્લોક પચી શતાવીશો થાય. ૮૦.
 આગળ અધ્યાય હું વિસ્તારું, પાંચ શૂન્ય સ્લોકો તે ધારું,
 ત્રાતા દીલનું આજસ વનજો, ને તે વાતે નારાયણ ભજજો. ૮૧

ફરી નહીં આવે આવો દાવ, દુઃખ સાગર તરવાને નાવ,
ભજે ભાવે તમે મુક્તિ પામો, જન જરૂર કીર્તિએ જામો. ૮૨.

વિશ્રામ.

કીર્તિએ જામો સદા, જે ભજે સીતાપતિ રામરે,
શુણો એતા હેતે કરી, તો સરે દહનું કામરે. ૮૩.

ઈતિ શ્રીસ્કંદપુરાણે રેવાખંડે સત્યસ્તોત્ર કથા પ્રસંગે
વિપ્ર કાશીરામેણ રચિતે કઠીયારા વિપ્રવ્રતધારણે નામ
અદ્યમે અધ્યાય

અધ્યાય ૬ રાગ આશાવરી.

શૌનકે સુતને પુછ્યું, ફરી ફરી પ્રબ્ધ આહે,
શ્રી કૃષ્ણે મુખ શું કહ્યું, નારદને સ્વર્ગ માહે. ૧.
તે કથા કહો કૃપા કરી, સંતોષ પામે મુજ મન,
સુત ત્યારે બોલીઆ, તુજ દહને ધનધન.
એતા સહુ સાવધાન થઈને, શુણજે સત્ય કથાય,
ઈતિહાસ બીજે હું કહું, તે શુણીયી સ્વર્ગે જાય. ૩
પૂર્વ કાળે પેખજે, એક નગર જે નિરધાર,
શોભા તેની શું કહું, મુખ વર્ણવી આવાર. ૪
તે નગર મધ્યે રાજા રહેતો, ઉઠ્કામુખ એહિયું નામ,
જેયત ઉપર રેમ આણે, કરતો મુકૂત કામ. ૫
અશુ પંખીને પીડે નહીં, છે પ્રજા સૌ ધનવંત,
આનંદ સર્વને ઉપજે, નહીં રોગ શોક ને અંત્ય. ૬
જનસ્પતિ કુલી ઘણી, બહુ કલ્યા વૃક્ષો ગ્રાહ,
જોલા રંજે દેખતાં, પર્વતો ને વળી પહાડ. ૭

વાવ મુવા બહુ ઓપતા, જેના તે નિર્મળ નીર,	
વૃક્ષ છે રળીયામણા, ત્યાં આશ્રમ કરતા વીર.	૮
મોર ત્યાં ટહુકા કરે, બહુ પક્ષી કરે કલોલ,	
ભાટ ચારણ બોલતા, જરૂર જશના બોલ.	૯
શોભા શી કહું નગરની, તે માંહે મ્હોટી હાટ,	
ચોર ચખાડ ચાડીયા, તે સાંચરે બીજા વાટ.	૧૦
જે માંગે તે મળે નગરમાં, સોંધે દામે સાર,	
મનુર મુખ માખ્યાં મળે, તે ઉપાડે શિર ભાર,	૧૧
સત્યવાદી શોધ્યામણા, ખટ શાસ્ત્ર જાણે સાર,	
વિદ્યા કળાને ચાતુરી, નહીં ન્યાયમાં ઘણી વાર.	૧૨
ઉદાર દીસે અતિ ભલો, તે આપતો બહુ દાન,	
કર્ણુ રાજ પેરે વર્તે, દેખી દિજને માન.	૧૩
દિન દિન પ્રત્યે જશ ઝાઝો, વધે વેગે તાંદે,	
નૃપો સર્વે નીરખતાં, જડે ન જુગમાં આંદે.	૧૪
સ્વરૂપ સુંદર શોભતું, શા કરું તેહ વખાણ,	
ઈશ્વરી એ અંશ કહીયે, એવો રૂપે જાણ.	૧૫
નારી એને એક છે, પ્રમુખા એહવું નામ,	
સતી જાણે સાધવી, તે કરે સુકૃત કામ.	૧૬
જાણે ગંગા અવતરી, છે ગુણ બધા ગંભીર,	
પરપુરૂષને પેષે નહીં તે ગણે સઘળા વીર.	૧૭
દયા ધર્મે ને દાન એ તો, આચરે અતિ ઉમંગ,	
ક્રો દીન દ્રષ્ટે દેખીને, મન કરે અતિ ભંગ.	૧૮
ભૂખ્યાને બોજન આપે, તરસ્યાને વળી નીર,	

- કયાએ કોઈ કષ્ટી હોએ, તેને આપે ધીર. ૧૯
- એક સમે વિચાર ઉપન્યા, ઉલ્કામુખના મન માંહે, ૨૦
- મનુષ્યા પ્રત્યે બોલીઓ, તું સતી શુણને આંહે. ૨૦
- સંસ્તિા મુંદર વહે છે, આપણુ જઈએ ત્યાંહે, ૨૧
- અસરાધીએ સત્યદેવને, ઉમેદ એ મન માંહે. ૨૧
- મનુષ્યા ત્યારે બોલીયાં, મન થઈ અતિ રળીઆત, ૨૨
- સ્વામી શોધ્યા સાર સારો, મન ગમી મુજને વાત. ૨૨
- બહુ આચરો આદર કરી, એહુ આવશે સાથ, ૨૩.
- સંસાર તો અસાર છે, નહીં રિહિં આવે સાથ. ૨૩.
- પૂર્વદત્ત તપ આચરે, ત્યારે પ્રાણી પામે રાજ, ૨૪.
- સ્થીયાત થઈ રાજ બોગવે, તે અંતે નરકને કાજ. ૨૪.
- આયાનો છે કુંદ મ્હોટો, શાસ્ત્રે લખીયા લેખ, ૨૫.
- શીરા નામું સ્વામી તમને, મન લાવશે નહીં બેદ. ૨૫.
- આઠે એ વ્રતને આચરો, હ્યો કુટુંબ સઘળું ત્યાંહે, ૨૬.
- જાજ બોજન કરો ત્યહાં, ભદ્રશિલા નદી તટ માંહે ૨૬.
- એમ વચન એ નિજ પત્નીના, હેતે શુણ્યા બહુ પેર, ૨૭.
- સર્પોડાં સર્વ બેળાં કર્યા, પ્યારે પોતાને ઘેર. ૨૭.
- મળાતે સર્વ સાંચર્યાં, તે વ્રત કરવા કાજ, ૨૮.
- આદિણો બહુ આવીઆ, તે સાથે ઉલ્કામુખ રાજ. ૨૮.
- સત્ય સત્ય મુખ આચરે, માર્ગમાં જતાં રાજ, ૨૯.
- નમરવાસી સહુ ગયા, તે કર્વા દર્શન કાજ. ૨૯.
- ભંગથી ઉપવાસ કીધો, ઉલ્કામુખ જે રાજ. ૩૦.
- મનુષ્યા સાથે ગઈ, તે કરવા કંચનાં કાજ. ૩૦.

- દિવસ ઘટિકા ખટ રહ્યો, ત્યારે વિષે કીધાં સ્નાન,
આસનીયાં ગૌમુખી સાથે, બેઠા ધરવા ધ્યાન. ૩૧.
- રાજ ઋષિ રૂડા ખરા, તેને તે ઝાઝું માન,
તદ્વપ થયા તે સમે, એ હતા પોને વિદ્વાન. ૩૨.
- દિવસ ઘટિકા એક રહ્યો, ત્યારે જગીઆ ઋષિ રાજ,
લેલકા મુખને બોલાવીયો, કરવા વ્રતને કાજ. ૩૩.
- પૂજન અર્ચન માંડીયું, પ્રેમ ધરી મન માહે,
ભાવિ વાત હોનાર છે, એક વણિક આવ્યો ત્યાંહે. ૩૪.
- નામ એનું સાધુ કહીએ, છે રિદ્ધિસિદ્ધિ આવાર,
દાસદાસી સેવક સંગે, દ્રવ્યનો નહીં પાર. ૩૫.
- પ્રદેશે એ તો પરવરે, વ્યાપાર અર્થે જાય,
પણ પેટ મળ છે નહીં, ઉદાસ એથી થાય. ૩૬.
- નૌકા જે પોતા તણી, તે મધ્યે ભરીયો માલ,
પવનથી શુસવાટ કરતી, ચાલે ઝડપની ચાલ. ૩૭.
- નૌકા મધ્યેથી દખીયું, સાધુએ સત જેહ,
તરત વાહાણુ તેડે કર્યા, રાજ પાસે આવ્યો તેહ. ૩૮.
- જુક્તિ જોઈ મન રીઝીએ, વળતી નાચું શીશ,
મદક્ષિણા કરી પાણિ જોડી, કહે કૃપા કરજે તું ઈશ. ૩૯.
- પછી પ્રેમપૂર્વક બોલિએ, વણિક સાધુ જેહ,
કૃપા કરી મુજને કહે, શુ વ્રત આચરો એહ. ૪૦.
- સુખેથી સાવધાન થઈને, ભડિતભાવે ભરપુર,
આરંભ દીસે ઉમંગમાં, જેમ ચડે ક્ષત્રી શુર. ૪૧.
- એ સર્વનો શું સાર છે, તે શુણવાની મુજ આશ,

વણિક સાધુ બોલીઆ, હું છું તમારો દાસ. ૪૨.

રાજા ઉવાચ.

ઉલ્કા મુખ ભ્રમંગે બોલીયા, તુ શાંભળ સાધુ વણિક,
હેત દીસે હૈયાં વિષે, ઉર ભ્રમંગે ઉપન્યો ઠીક. ૪૩.

અપાર મહિમા ધારજો, ન આવે એની તોલ,
જો કોઈ જન મુખથી કહે, સત્યદેવ એવો બોલ. ૪૪.

વૈકુંઠમા તેને વાસ આપે, કુટુંબ સહિત તત્કાળ,
ધન ધાન્ય સંપત્તિ ઘણી, પુત્ર પૌત્રને બાળ. ૪૫.

વ્રત આચરે કોઈ હેતથી, તેનાં ભાગ્યનો નહીં પાર,
સ્વર્ગના મુખ સઘળાં મળે, એમ વેદ છે નીરધાર. ૪૬.

એહેવું સમજી હું વ્રત આચરું, મુજ હૈયામાં છે પ્રેમ,
એ દેવની કૃપા થકી, સહુ સાથે કુશળી ક્ષેમ. ૪૭.

વણિક ઉવાચ.

વણિક ત્યારે બોલીઆ, કહી પેરે કરવું વ્રત,
તે વિસ્તારો મુજને કહો, હું વેગે આચરું તર્ત, ૪૮.

મુજ રિક્તિ સિદ્ધિ છે આતિ, પણ પેટ નહીં સંતાન,
હીલ દલગીર થાય છે, એથી વીસરું દહ ભાન. ૪૯.

મુજ રિક્ત સઘળી મેળવી, તે કોણ તપાસી જોશે,
પિતૃને કોણ પિંડ દશે, પિતા કહી કોણ રોશે. ૫૦.

મુજ મુખ કો જીવે નહીં, જે અન્ય નરને નારી,
તે શુકને નહીં સાંચરે, જીવે વાટમાં ધારી. ૫૧.

એ થકી ઉઠાસી રહું, ઉપાય કરું હું ઝાઝા,

તમ શિખથી વિશ્વાસ છે, મુખ સંતાન મગશે રાગ.	૫૨.
હવે રજા આપો મુજને, હું જાડીં મ્હારે ઘેર,	
ઉમંગ ઉરમાં લાવીને, વ્રત આચરું વિવિધ પેર.	૫૩
સત્યદેવને શીશ નામ્યું, સહુ દિવને દક્ષિણા સાર,	
વણિક વેગે ચાલીઓ, તરત તોણી વાર.	૫૪
નૌકા હતી પોતા તણી, જે ભી માલે સાર,	
તરત તેને ફેરવી, ઘર તરફ જવા નીરધાર.	૫૫
પવન લાગ્યો પાધરો, તોયો તરત ઉતર્યા તીર,	
ખંધુ વર્ગ ચિંતા કરે, કેમ રૂંધા પાછા વીર.	૫૬
એવે શેઠ પધારીઆ તે પોતાને ભવંન,	
પત્ની જે લીલાવતી, તે કરે શોચના મંન.	૫૭
સહુ સહોદરે એમ પૂજીયું, કેમ રૂંધા પાછા ભાઈ,	
કારણ કાંઈ મુજને કહા, જે હર્ષે આવ્યા ધાઈ.	૫૮
સાધુ સર્વને એમ કહે, શુણો સહોદર વાત,	
માલ મુજખપશે નહીં, જે ભર્યા ભારે જાત.	૫૯
સહોદરો સૌ શાંત થઈને, ગયા પોતાને ઘેર,	
તવ લીલાવતી આવીને, પુછવા લાગી પેર.	૬૦
કહો સ્વામી સત્ય મુજને, શું આવ્યો દીલમાં સંદેહ,	
પતિજ મારી આવી નહીં, કે દુઃખી થયા છો દેહ.	૬૧
વૃત્તાંત સઘળુ વર્ણવો, મુજ આગળ થઈ સાવધાન,	
મુખ કમળ જેમ ખીલી રહ્યું, ખાધા છે પ્રીતે પાન.	૬૨
વણીક વળતી બોલીયા, તું સાંભળ શાણી નાર,	
ખનાવ મુજ ખધો કહું, તે સાંભજો આ વાર.	૬૩

મચાણ કીધું મેં પ્રીતથી, ત્યારે જોયું મેં તુજ મુખ,
 હિદાસ દીઠી અતિ ઘણી, તે લાગીયું મુજ દુઃખ. ૬૪
 વિચાર ઊપન્યો વાટમાં, મુજ નારી અતિ ઉદાસ,
 મુખ સંપતિ તો છે ઘણી, પણ કરે પ્રજાની આશ. ૬૫
 કાણુ પાપ મેં પૂર્વે કર્યાં, ને પેટ નહીં સંતાન,
 ધિક્ક જીવતર આ માહેરું, મ્હોટું મળ્યું શાને માન. ૬૬
 બાધા રાખી બહુ મેં, પણ વ્યર્થ ગઈ સહુ એક,
 જપ તપો ઝાઝાં કર્યાં પણ, પુત્ર ન આવ્યો દેહ. ૬૭
 ઠગો કાંઈ ઠગી ગયા, મુજ પાસે દખતાં દામ,
 નકાર મુખે નવ કર્યો, નવ થયું તેથી કામ. ૬૮
 ક્રોધ વિચાર કરતો હું ગયો, ભદ્રશિલા નદી પાવન,
 ત્યાં સ્થોર ઝાઝો કર્ણો સુણ્યો, તે જોવા મુજને મન. ૬૯
 નાવ રાખી તીર વિષે, હું ગયો વેગે ત્યાંહિ.
 બહુ લોકના તો થોક દીસે, પુર પ્રજા મળી છે જ્યાંહિ. ૭૦
 રાજા ઉલ્કામુખ કહીયે, તે આગધે સત્ય રાય,
 રાજ્ય સુંદર સર્વ ખોલે, તે શુણતાં સુખ થાય. ૭૧
 તે કરીને દુઃખ સર્વ નાકું, હું દેખી થયો રળીયાત,
 સાર શોધ્યો સર્વ તેનો, એ ગમી મુજને વાત. ૭૨
 મુજ મન દ્રઢ નિશ્ચય થયું, એથી જરૂર ખાળક થાશે,
 એક પ્રત આચરું વિવિધ પેરે, જેથી દુઃખ દીલના જાશે. ૭૩
 શુણી સાર સર્વે કંથના, લીલાવતી થઈ રાજ,
 એક વાર સંતાન થાય તો, જાણે જીવ્યા સંસાર ખાજ. ૭૪
 એક પ્રત તો જરૂર કરવું, એમાં નહીં સંદેહ,

બરૂર સંતાન આપશે, એથી શોભશે મુજ દેહ.	૭૫
એમ કહીને નીમ લીધા, લીલાવતીએ સાધુ સંગ,	
સંતાનની ને પ્રાપ્તિ થાય તો, કથા કરશું રસ રંગ.	૭૬
ત્રોતા સહુ શ્રવણે ધરો, એક કહું બીજું દ્રષ્ટાંત,	
ખ્યાલ રાખો ખૂબ તેથી, ભાવે ભાંગે ભ્રાંત.	૭૭
રાબની ને રેહેમ થાય તો, આપે રીઝી ગામ,	
દેવની ને દયા થાય તો, આપે મુક્તિ ધામ.	૭૮
આમનો ને કર્તા કહીએ, તેમું મૈત્રિ થાય,	
રીઝે રંગે કોઈ સમે તો, ભલી ભૂતળ આપી જાય.	૭૯
કંઝાળ કણબી હોય તો, દાતાર દીલથી ધાર,	
શાક પત્ર આપે છાઈ સમે, વળી પોંક પૂજો સાર.	૮૦
દેશાઈની ને દયા હોય તો, અન્ન જળનો આશ્રય થાય.	
વૃક્ષની ને માયા હોય તો, આપે શીતળ છાંય.	૮૧
પણ વણિક પ્રસન્ન થાય ત્યારે, મુખ હાર્ય કરે રસનાએ,	
કર ગ્રહી કર મેળવી, તે તાળી આપી જાય.	૮૨
દેવ સાથે દ્વેષ કરશે, વણિક સાધુ એહ,	
કબૂ તેહથી પામશે, શુણો સાર સર્વે તેહ.	૮૩
હવે મૂળની કથા કહું તે, શુણો ત્રોતા મન,	
લીલાવતી ને સાધુ કહીએ, તેનું વૃત્ત ઉપર મન.	૮૪

૧૫શ્રામ

જત ઉપર મન છે, શુણો ત્રોતા આજરે,	
સાધુ વણિક શું કર્યું, વળતી વેગે કાજરે.	૮૫
દ્વેષ દીધો દેવનું, તે શુણો ત્રોતા સારરે,	

કથા હું તેની કહું, તે દિલ વિષે ધારરે.

૮૬

ઈતિ શ્રી સ્કંદપુરાણે રેવાખંડે સત્ય સ્તોત્ર કથા પ્ર-
સંગે વિપ્ર કાશીરામેણ રચિતે ઊદકામુખ સાધુ સમાગમો
નામ સપ્તમો અધ્યાય

અધ્યાય ૭ રાગ ચાલુ

શૌનિક વળતી બોલીઆ, સાંભજો મુત મહારાજ,
ત્યાર પછી જે નીપન્યું, તે કથા કહો મુને આજ.

૧

સુતે ઉત્તરાય

મુત ત્યારે બોલીઆ, સાંભજો શૌનિક સાર,
ત્યાર પછી જે નીપન્યું, તે કથા કહું નીરધાર.

૨

આનંદમાં દિન જત્ય છે, લીલાવતીના ત્યાં દે,
સાધુ મન હર્ષે ઘણું, ઉત્સાહ અતિ મન માંહે.

૩

લીલાવતીને નિરખતાં, સહુ લોક વિસ્મય થાય,
ધંધરની કરૂણા થકી, પ્રકૃલિત દીસે કાય.

૪.

એક દિવસ શુભ યોગ જોઈને, સાધુ પ્રત્યે શીશ નામી,
શુણે સ્વામી સત્ય કહું છું, હું ઉદરે ગર્ભ પામી.

૫.

સત્ય દેવની કરૂણા થઈ, એ નિશ્ચય થયું મુજ મન,
મુજ વંદા મ્હેણું ટાળશે, પ્રસવ થાશે કઈ તન.

૬.

એહ પ્રત તો ઉમંગથી, આચરણું વારંવાર,
સત્યદેવ સાચા છે સદા, દીલે દેખતાં નીરધાર.

૭.

હવે ગર્ભ ને માસ પુરાણ થયા, શું થયું સાધુ ઘેર,
લીલાવતીએ કન્યા પ્રસવી, તેની કહું સઘળી પેર.

૮.

- રૂપગુણને ચાતુરી, શા કરે તેના વખાણ,
નખન નીરખ્યાં નહથી તે અડયા કણે જાણ. ૯.
- કાંતિ કહીયે દીવ્ય જેની, સુરેખ વદન મુખસાર,
કટિ અતિશ શોભે પાતળી, દીસે દહનો નહીં ભાર. ૧૦.
- કર અંગુલી મગની ફળી, તે મધ્યે રેખા શુભ,
નખ છે અતિશે પાતળા, તે રંગે રાતા ખુબ. ૧૧.
- ચરણ કદળી સ્થંભ છે, અધર રાતે રંગ.
સત્યદેવની માયા થકી, અવતરી જાણે ગંગ. ૧૨.
- સાધુ હર્ષ્યા મન વિષે, લીલાવતી પાણ જાણ,
નામ નીરખી પાડીયું, કલાવતી નીરધાર. ૧૩.
- પુત્રીના બહુ લાડ પાળે, સાધુ વણિક જે તાત,
સ્વાદ રહિત ભોજન કરે, કલાવતીની માત. ૧૪.
- દ્વિવસ એમ વહી જાય છે, બહુ દેખતાં તત્કાળ,
ચાલવા શિખી ચતુર પુત્રી, મુખ ખોલતી રસાળ. ૧૫.
- વર્ષ એમ બે વીતીઆં, કહે લીલાવતી વચન,
સ્વામી શુણે મુજ વિનતી, કેમ નથી વ્રતપર મન. ૧૬.
- જે વ્રત લીધું સત્યદેવનું, તે આચરો વિવિધ પેર,
એહ દેવની દયા થકી, પુત્રી અવતરી તમ ઘેર. ૧૭.
- માટે તે વ્રતને આચરો, સત્યદેવ થાશે સહાય,
બખત ઘણા વીતીઆં, જે નીમ લીધે મનમાય. ૧૮.
- તે શુણી સાધુ ખોલીઆ, મનમાંહે થઇને મગ્ન,
એ વ્રત ડ્યારે આચરું, જ્યારે કરશું પુત્રીનાં લગ્ન, ૧૯.
- ખરચ સાથે ખરચ થાશે, નહીં બેશે ઝાઝા દામ,

- હાલ થું વહી જાય છે, થશે કામ મળતું કામ. ૨૦.
- સાધુએ સ્ત્રીને રીઝવી, ઘણાં કહ્યાં મર્મ વચન,
એમ કહી નગરમા સાંચર્યો, નહીં વ્રત કરવાનું મન. ૨૧.
- શ્રોતા સરવે સાર શુણુને, કહું બીજી વાત,
દોહર એક સુંદર મધ્યે, વસે વિમ્ન શુભ જાત. ૨૨.
- તે દ્રવ્યથી પીડે ઘણું, વળી પેટ મળ અપાર,
દ્રવ્યહીન લગ્ન થું કરે, તે ગણે મન ધિક્કાર. ૨૩.
- એકવાર વિચાર ઉપન્યો, એહ દિવજ ફેરે ચિત્ત,
લિક્ષા અર્થે હું લમુ ને, મેળવું થોડું વિત્ત. ૨૪.
- ત્મારપછી લગ્ન આચરું, મુજ પુત્ર પુત્રી બાળ,
હવે ધૈર્ય મારું રહે નહીં, પુત્રીના જાય કન્યા કાળ. ૨૫.
- એમ કહી તે સાંચર્યો, કર સાહી નેષ્ટિકા સાર,
ઇહ ગામને પરગામ છોડે, ચાલતાં ન લાગે વાર. ૨૬.
- એવે જંગલ મધ્યે જઈ પડ્યો, તે દિવજ ફેરો તન,
પશુ પંખી બોલે નહીં, તેથી ભય પામે મન. ૨૭.
- એવે ફીકું એક પાંજરું, તેમાં વાઘ દેતો કાળ,
થરથર ધુનું દખતાં. પેલા વિમ્ન ફેરો બાળ. ૨૮.
- ભુમધ્યે સહુ ભાળજે, વળી ગરીબ વિમ્નને ગાય,
મેઠક બોલે રાત્રીએ, તે દખી નહારી જાય. ૨૯.
- હોશ વિમ્નના હડી ગયા, નહીં મુખપકી બોસાય,
રાખવત થઈ ઊભો રહ્યો, બાણે જીવ આને જાય. ૩૦.
- પિંજરમાંથી પેખીઓ, વાઘે વિમ્નના તન,
તે જોઈને રાજ થયો, ઘણું નીસરવાનું મન. ૩૧.

- કાલાવાલા કર્યા ઘણા મુખ વદ્યો વાઘ વચન,
 ને વિપ્ર મુજને કહાડસો તો, ઉગરશે મુજ તન. ૩૨.
- નહીં ઘાત કરે તાહેરી, તુ કહાડ મુજને બહાર,
 ચંદ્ર સૂર્ય શાખ પુરશે, વળી ઇસ્વરની છે આણ. ૩૩.
- ઘણો ગુણ જાણીશ તાહરો, નહીં કરે તુજ પર કાપ,
 ગુણ્યોર કદી થાકીં તો, થશે સૃષ્ટિ સર્વે લોપ. ૩૪.
- ત્યારે દયા વિપ્રને ઉપની, તેથી વાઘ કહાડ્યો બહાર,
 કર સાક્ષો તેણે વિપ્રનો, કહે કરે તારો આહાર. ૩૫.
- ગરજ સરી માહરી, હવે શું છે તાહરું કાન,
 ઘણા દિવસની ભુખ છે, માટે તુજને મારું આજ. ૩૬.
- બ્રાહ્મણ કહેરે ભાઈ મહારા, નહીં ઘટે તુજને એમ,
 મેં બહાર તુજને કહાડીઓ, તું મારે મુજને ક્રમ. ૩૭.
- ઇનસાર કરાવો આજ તો, કોઈ રૂડા જનની પાસ,
 એવે જંબૂક આવીઓ, તે દખી દિનને આશ. ૩૮.
- જંબૂક જોઈ આઘો રહી, તે કરે મન વિચાર,
 ને કદી હું પાશે જાકીં તો, એ મારે મુજને નીરધાર. ૩૯.
- એવે વાઘ વળતી બોલીઓ, શુભો વાત જંબૂક સાર,
 બ્રાહ્મણ મુજને કહાડીઓ, હું મારું એને નીરધાર. ૪૦.
- ઘણા દિવસની ભુખ છે, મુજ પેટ ફેરી માંય,
 આજ કાલને પરમ કરતાં, માસ બે ચારેક થાપ. ૪૧.
- જંબૂક આઘો ખસી કહે, સાચી વાતમાં શું બેદ,
 વાત સર્વ શુભી ખરી પણ, મુજ મનમાં પડીઓ બેદ. ૪૨.
- મિંજર તે દાણ કામ કહીએ, આપખીરાન્યા દાણ રીત,

- વૃતાંત તે સઘળું કરો, એ પેખવા મુજ પ્રીત. ૪૩.
 આદ્રણ ને કદી જાય તો, હું તેના હામીદાર,
 જૂતળ સઘળું ભભીને, તરત લાવું આવાર. ૪૪.
 એવી રીતે વચન શુણીને, પેઠો પિંજરમાં વાઘ,
 શાંકેળ દીધી ઝટ તેને, જંબૂકે સાધ્યો લાગ. ૪૫.
 પછે દિનમત્યે બોલીઓ, જંબૂક ને નીગધાર,
 નશ્વિંત થઈને પંથ કાપો, શું જીવો આણી વાર. ૪૬.
 દગાનું ફળ એ ચોગ્ય પામ્યો, જીવો વિચારી એમ,
 એ પેર સાધુએ આચર્યું, તો દેવ મુકશે કેમ. ૪૭.
 વાઘની ને ગરજ થઈ તો, દુલબ્યો દિનનો તંત,
 વણિકની ને ગરજ થઈ તો, કેમ રાખે વ્રતપર મંત. ૪૮.
 ગરજ હોએ ને જનને, તે કરે ખુશામત સાર,
 ગરજ હોએ ને જનને, તે પ્રીતે ઉપાડે ભાર. ૪૯.
 ગરજ થકી ઘણો બને, ન આવે ગરજનો પાર,
 ગરજ ગાંઠે ગુણ ગ્રહીને, એવા પુરૂષને ધિક્કાર. ૫૦.
 ગરજ થઈ એ વણિકની, તે પેલા વાઘની પેર,
 કથા વ્રત આચરે નહીં, પ્રીતે પોતાને ઘેર. ૫૧.
 એતા સહુ સાવધાન થઈને, શુણો કથા સાર પાવંત,
 એક દિવસ સાધુ વણિકને, વિચારે ઊપજ્યો મંત. ૫૨.
 પુત્રી ને પોતા તણી, કલાવતી કહીએ નામ,
 બહુ સહીયરો શાયે રમે, વળી કરે ઘરનાં કામ. ૫૩.
 નીરખી નજરે તે સમે, વિચારે સાધુ મંત,
 પુત્રી પરણવા જોગ છે, તે દીસે રૂપ રતન. ૫૪.

મુનીમ જે પોતા તણો, તેને કહી સઘળી વાત,
મુજ પુત્રી જોગ વર જોઈને, તમે લાગજો શુભ જાત. ૫૫
રૂપ ગુણને ચાતુરી, વળી કુળ કહાવે યેષ્ટ,
અન્ય કો આવે નહીં, મંદીરને મુજ નેષ્ટ. ૫૬

વિશ્રામ

નેષ્ટ કો આવે નહીં. તે જીતે જો જો પરરે,
ચિત્તને સંતોષ થાય. એહતો વર આવજો ઘેરરે. ૫૭

ઈતિ શ્રી સ્કંદપુરાણે રેવાખંડે સત્ય સ્તોત્ર કથા પ્રસંગે
વિપ્ર કાશીરામેણ રચિતે સાધુ પુત્રી પ્રાપ્તો નામ અષ્ટમો
અધ્યાય

અધ્યાય ૮ રાગ દેશાખ્યેકણી મુત ઉવાચ

- સુત શૌનિક પ્રત્યે કહેછ, યોગ સર્વ ત ચિત્તમાં રહેછ. ૧.
- સાર કહું તે શુભજો નંનછ, પ્રાપ્ત ગણે કથાપર મંનછ. ૨.
- હરિસ પીતાં તૃપ્ત ન થઈએછ, કથા શ્રવાણ કરવા તો નંધએછ. ૩.
- હર્લમ દેહનું સાધન થાશેછ, પાતક ભયોગવના તો જાશેછ. ૪.
- મન મધ્યે વૈરાગ આણોછ, સત્યદેવને સાચો જાણોછ. ૫.
- દેવદર્શને ચાહીને જાયેછ, મુખે કૃપણ કૃષ્ણજી કહીએછ. ૬.
- સુખસાર સંસારિક એહછ, જાણો વર્થ જરૂરી તોહછ. ૭.
- ધન ધાન્ય ને પત્ની પુત્રજી, પ્રાણી પડયું રહેશે ઘર સૂત્રજી. ૮.
- હવે આરંભ મૂળ કથાયજી, વર શોધવા મુનીમ જાગજી. ૯.
- સાધુ વણિક તણો એહ દૂતજી, તેણે રૂપ લીધું અદ્ભુતજી. ૧૦.
- આજ્ઞામાયે રહડાવીને ચાલ્યોજી, કાંચનપુરીનો માર્ગ તો જાલ્યોજી. ૧૧.

માર્ગ મધ્યે તે શ્રમિત થાયજી, દેખો દામ પરાયું એ ખાયજી.	૧૨.
કાંચનપુરી દીડી તેણે સારજી, મન મધ્યે હુખ્યો અપારજી.	૧૩.
ચુકન વંદીને શહેરમાં પેઠોજી, દીઠો બાળક એક ત્યાં બેઠોજી.	૧૪.
જીહાર કરીને પુછ્યું એમજી, શુભ શાણા અહિં બેઠા કેમજી.	૧૫.
કોણ જ્ઞાત ને કોના પુત્રજી, ક્યાં છે માત તાતનું ઘર સૂત્રજી.	૧૬.
ખોદ્યો બાળક મન વિચારીજી, કહ્યું વિવેકથી મન ધારીજી.	૧૭.
એહ ઘર મહારૂં તો કહીએજી, આપ બેશીને જળ શુદ્ધ લઈએજી.	૧૮.
જાત વણિકની હું કહાવુંજી, માથન કરશે કાંઈએક ખાવુંજી	૧૯.
મુજ તાત ગયાતા વેપારેજી, નાવ ભરી ઘણાએક ભારેજી.	૨૦.
માત મારી છે ઘરની માંહેજી, દીઠે તેને અતિ મુખ થાયજી.	૨૧.
આળા ક્યાંથી તમે ક્યાં જશોજી, કોને મળાને સુખીયા થાશેજી	૨૨.
દેખી ભાવને દૂત તો ભાબેજી, કહું વિનતી તે હૃદયે રાબેજી.	૨૩.
ચાતો ચતુરા મારી સંગેજી, કન્યા અપાવું તો રૂંડે રંગેજી.	૨૪.
શેઠ મારો છે ઘણો સારોજી, ધન ધાન્ય તણો નહીં આરોજી.	૨૫.
કલાવતી પુત્રી તેને કહીબેજી, અર્પ સદ્ગુણ એનામાં લહીએજી.	૨૬.
એવાં વચન શુભ્યાપેલે પુત્રજી, જાણે મંડાશે મુજ ઘર સૂત્રજી.	૨૭.
દૂત સાથે કીધું ત્યાં ભોજનજી, કન્યા વરવાનું ઘણું મનજી.	૨૮.
કાંચનપુરીથી વળીઆ બે વીરજી, વાટે દૂત આપે ઘણી ધોરજી.	૨૯.
આળા સાધુ વણિકની પાશજી, મગતી દીડી બંનોની રાશજી.	૩૦.
વિધિ પેરના લગ્ન ત્યાં કીધાંજી, રૂડી રીતે કન્યાદાન દીધાંજી.	૩૧.
વર મળીયો કલાવતી જોગજી, ખૂબ ખુશીથી ભોગવે ભોગજી.	૩૨.
સત્યદેવનું વ્રત જે સારજી, કરવા ધાર્યું હતું આવારજી.	૩૩.
તે તો કર્માનુ સારે ચૂક્યાજી, સત્યદેવને આઘા મૂક્યાજી.	૩૪.

- એથી દેવે ક્યેા મન કોપેલ, કીધું મહાર્જન તો લોપેલ. ૩૫.
- શિક્ષા દેડે એને હું તો ભારીલ, રિદ્ધિ આપેલી લજા સર્વે વારીલ. ૩૬.
- એવો વિચાર મનમાં આણેલ, તે તો સાધુ વણિક નવ જાણેલ. ૩૭.
- શ્રોતા સર્વને મન સંદેહલ, નથી આશ્ચર્ય સરખું એહલ. ૩૮.
- જાણે સાધુ વણિક મન માંહેલ, વ્રત જેમ તેમની ભીજાયલ. ૩૯.
- સીમંત આવશે કો સમે એનુંલ, વ્રત આચરશુ ત્યારે તેનુંલ. ૪૦.
- વળી ધારણા કરી એમ આશેલ, નહીં વ્રત કરીયે તો શું થાશેલ. ૪૧.
- દિન ઝાઝા ગયા એમ કરતાંલ, સાધુ સુખે ઉમંગમાં ફરતાંલ. ૪૨.
- જીવો દેવની લીલા ઝાઝીલ, શુણી શ્રોતા થાશે સહુ રાજલ. ૪૩.
- સાધુ વણિક મનમાં વિચાર્યુંલ, પ્રીતે પ્રદેશે જનું ધાર્યુંલ. ૪૪.
- દામ ગયું જે લગ્ન કરતાંલ, ચિત્તચિંતા તેથી તો ધરતાંલ. ૪૫.
- વેગે બહાણુ ક્યાં તયારલ, જમાઈ સંગે લોધા નીરધારલ. ૪૬.
- સાથે જોકર ચાકર સારલ, પ્રયાણુ કરતાં ન લાગી વારલ. ૪૭.
- સિંધુદેશ સમુદ્રને તીરલ, રત્નપુર ગયા બંને વીરલ. ૪૮.
- કર્જ નગર તણું શું વખાણુલ, નગર નિરખાને રીઝે પ્રાણુલ. ૪૯.
- રાજ ચંદ્ર કે તુલુ ત્યાં રાજલ, રૂડાં સુકૃત કરનો તે કાજલ. ૫૦.
- રોજગાર રૂડી રીતે ચાલેલ, ગુણુવંત ઘણા ત્યાં મહાલેલ. ૫૧.
- રાજકાજ રૂડી રીતે કહીએલ, દીશે દુરાચરણું નવ કોઈએલ. ૫૨.
- ઘણા ગાડી ધેડાને ત્યાં કોંટલ, ભરીયો માત્ર દીસે અખૂટલ. ૫૩.
- ચોક ચહુટાને બહુ બજારલ, માત્ર ખપતાં ન લાગે વારલ. ૫૪.
- હુઆ લંપટ કોનવ હોયલ, દુઃખ પ્રત તે સ્વપ્ને ન જોયલ. ૫૫.
- મોડા જોક તે શહેરમાં લીધોલ, તે મધ્યે મુજમ તો કીધોલ. ૫૬.
- રોજગાર રૂડી રીતે કરતાલ, અંગે વસ્ત્ર વિવિધ રીતે ધરતાલ. ૫૭.

- મન મગ્ન છે સાધુ વણિકજી, મુજ જામા તૂ મળીયો ઠીકજી. ૫૮.
ચલવ્યો વહેપાર તોરડી રીતજી, દ્રવ્ય દેખીને મન આણે પ્રીતજી. ૫૯.
એવે સત્ય દેવે વિચાર્યુંજી, દુઃખ દેવું સાધુને તો ધાયુંજી. ૬૦.
મહા કષ્ટિત જો થાય ભાઈજી, નહીં કરે ફરીથી ડગાઈજી. ૬૧.
દુગો દીધોજો મુજને એમજી, દીલ દયા લાવુંહું કેમજી. ૬૨.
નામ લેનો નથી મહારૂં મુખજી, તો તો ક્રમ આપું એને સુખજી. ૬૩.
ડર દવનો એ નહીં લાવેજી, મોટો વેપારી એ શાને કહાવેજી. ૬૪.
એવે! વિચાર વેગે કીધોજી, દ્રોષ કરીને શાપ તો દીધોજી. ૬૫.
દુઃખ શોક અને તિરસ્કારજી, થાગે બંધન તે આતારજી. ૬૬.
શાપ દીધો તે સાધુ ન જાણેજી, સુખ દિન દિન અધિક પ્રમાણેજી. ૬૭.
રાજા ચંદ્રકેતુ રહે જ્યાંહજી, તરકર પેઠા તેનાં ઘર માંહેજી. ૬૮.
ચોરી કરાને દ્રવ્ય તો લીધું જી, પ્રીતે ત્યાંથી પગાયન કીધુંજી. ૬૯.
એવે જાગ્યા તે રાજના દુતજી, ઉઘડ્યા દાર દીઠાં અદ્ભુતજી. ૭૦.
રહોર કર્યો તે દુનો જમારેજી, તરકર પાછા ધાયા સહુ ત્યારેજી. ૭૧.
તરકર આવ્યા સાધુ રહે જ્યાંહજી, દ્રવ્ય સર્વે લઈને ત્યાંહજી. ૭૨.
પેલા દૂત એવે ધાઈ આવ્યાજી, બંધન કરવા રશી તે તો લાવ્યાજી. ૭૩.
સાધુ જામાત્રને કહે હામજી, ભણું થયું આપણું કામજી. ૭૪.
એકમેક વાતે તે તો વળીયાજી, રાજદૂતની દ્રષ્ટે પડીઆજી. ૭૫.
રાજદૂત આવ્યા સાધુ પાંશજી, ચોર ચારે પકડવાની આશજી. ૭૬.
મુછયું સાધુ પ્રત્યે દૂતે એમજી, અર્ધનિશાએ અહિં ઉભા કેમજી. ૭૭.
એવે દૂતે દીઠો માલ પડીયોજી, જુકતે જોતામાં સઘળો જડીયોજી. ૭૮.
માલ જોઈ દૂતે તત્કાળજી, બંધન કર્યા વણિકને બાળજી. ૭૯.
રાજ દ્રવ્ય પડયું હતું જોહજી, સંગ લીધું સર્વે તેહજી. ૮૦.

- પાનદારે ઉભા નઈ એહજી, ચંદ્રકેતુ આગળ બોલ્યા તેહજી. ૮૧.
 આ બે તસ્કર આપના આવેજી, એ તો ચોરી કરી પિતલાવેજી. ૮૨.
 શુણી ગયને રહડીઆ ક્રોધજી, દૂત સર્વને આપ્યો પ્રતિબોધજી. ૮૩.
 ક્રેદ કરો એને નીરધારજી, જોતાં સાને લગાડો છો વારજી. ૮૪.
 વચન એવાં શુણી ધાપા દૂતજી, ચરણે બેડી નડી મનખૂતજી. ૮૫.

વિશ્રામ

- મનખૂત બેડી ચરણમાં, ઘાલી દાસે તાંહરે;
 રૂઝો દેવ તેપર તદા, તો શંદહ શું મન માંહરે. ૮૬.
 માયા મમતા પરહરો, શ્રોતા સાર શુણજો આંહરે.
 સાધુ સંગ જામાતૃને, ડારા ગૃહમાં નાંખ્યાં ત્યાંહરે. ૮૭.

ઘટિ શ્રીસ્કંદપુરાણે રેવાખંડે સત્યસ્તોત્ર કથા પ્રસંગે
 વિપ્ર કાશીરામેણુ રચિતે સાધુ જામાતૃ સહિત બંધન નામો
 નવમો અધ્યાય.

અધ્યાય ૯ રાગ આશાવરી શૈાનિક ઉવાચ.

- શૈાનિક કહો સુતને, મુને સંદહ ઉપન્યો એહ.
 જામાતૃ તો નિર્દોષ છે, કેમ કષ્ટ દીધું દહ. ૧.

સુત ઊવાચ.

- શુણી પ્રથણુ ને સુત બોલીયા, સાંભળો શૈાનિક સાર.
 સંગતિનો એને દોષ લાગ્યો, વળી કલાવતીને ધાર. ૨.
 શુણી શૈાનિક બોલીઆ, કહો કલાવતીની શી પેર,
 વણિક પ્રદેશે પરવર્યા, એ તો રહીતી નિજ ઘેર. ૩.
 લીલાવતી જે માત એની, રહી કલાવતી તે સંગ,

- આય પીએ દિન નિર્જામે, અતિ ચિત્તમાં ઊમંગ. ૪.
- સત્યદેવે મન જાણીયુ, એ ભુલી મુજને નાર,
કુઃખ દઉં એના દહને, નહીં ઠગે મુને કો વાર. ૫.
- એહ દેવની માયા થકી, ચોરી થઈ ઘરની માંહે,
અજ વસ્ત્ર સર્વે ગયું, દ્રવ્ય નવ રહ્યું કાંઈ ત્યાંહે. ૬.
- ભુખ તૃષા પીડે ઘણી, એવી વિપત્ત પડી અપાર,
મહેનત મજૂરી બહુ કરે, જેમ નીચ ઘરની નાર. ૭.
- કલાવતી જે પુત્રી કહાવે, તેને પીડે ક્રુધા અપાર,
અન્ન માગે અતિ ઘણુ, કરે ઉદર પોષણ નિરધાર. ૮.
- તે ગામમાં એક દિન રહે તો, તે કરતો સુ કૃત કામ,
આચરાણ એનાં અતિ ભણાં, મુખે જપતો રામ નામ. ૯.
- એણે એક દિવસ શુભ જોઈને, આરંભ્યો કથાનો પ્રસંગ,
સત્યદેવને સ્થાપીયા, ત્યાં પ્રેમ ધરી રસ રંગ. ૧૦.
- અચુક કાર્ય ધારી કરી, ગઈ કલાવતી ઘર માંહે,
રસીલી રચના દેખીને, સહુ શ્રવણ કીધુ ત્યાંહે. ૧૧.
- મન કલ્પના કરી ધારીયું, મુજ કુઃખ દરિદ્ર જાય,
પિતાને મુજ કંથ ફેરો, સંજોગ મુ.ખે થાય. ૧૨.
- ક્ષેમ કુશળ મુજ ઘેર આવે, તો આરાધું સત્યરાય,
એવો નીમ લીધો નિરખતાં, પ્રસાદ પ્રાપ્તી ઘેર જાય. ૧૩.
- ત્યારે માત તેની કોપથી, કહે પુત્રી ગઈતી ક્યાંય,
બહુ નિશા ગઈ છે નિરખતાં, એથી ચિંતા મુજને થાય. ૧૪.
- પુત્રી કહે શુણુ માત મહારી, તુજને કહુ સહુ પેર,
કથા શુણી સત્યદેવની, પેલા દિન ફેરે ઘેર. ૧૫.

- તવ લીલાવતી રાજ્ય થઈ, શુણી સારના વચન,
વિચાર વેગે ઉપન્યો, એહ વ્રત કરવા મન, ૧૬.
- મુજ સ્વામી જામાતૃ ઘર આવે, ક્ષેમ કુશળ નિરધાર,
વ્રત આચરું વેગે કરી, નહીં લગાડું કાંઈ વાર. ૧૭.
- મુજ દેહ કેરાં દુઃખ ટળે, નહીં વ્યાપે જવર પીડાય,
મુજ મનો રથ સિદ્ધ થયે, સંકટો સર્વે જાય. ૧૮.
- અપરાધ હોય જે મુજ પતિનો, તે ક્ષમા કરે સત્યરાય,
વારંવાર વિનતિ કરીને, ગુણ ઘણા બુખથી ગાય. ૧૯.
- લીલા વતીએ નીમ લીધો, શુણી શ્રેતા જન.
મસન્ન થયા પ્રેમથી, નહીં દ્વેષ રાખ્યો મન. ૨૦.
- પુત્ર અન્યાય જો કરે તો, માત તાત હાડે નવ જાય,
સહિના એ પિતા કહીએ, જેનાં નામથી સુખ થાય. ૨૧.
- ક્રોધ કરે કદી દેવ જો, તો મનુષ્ય છે ક્રોધુ માત્ર,
દ્રઘાંત દેવો દીલથી, જમ અપકવ દીસે પાત્ર. ૨૨.
- અવગુણ મન લાવ્યા નહીં, એ દેવ છે દયાળ,
દીલથી દયા ઊપની, જાણી પોતાના બાળ, ૨૩.

(વિશ્રામ.)

બાળક જાણી સર્વથા, સહાય કરી શ્રી મોરારરે,
હવે સાધુ જામાતૃનું શું થયું, તે કથા કહું નીરધારરે. ૨૫.

ઈતિ શ્રી સ્કંદ પુરાણે રેવાખંડે સત્યસ્તોત્ર કથા પ્ર-
સંગે વિપ્ર કાશીરામેણુ રચિતે લીલાવતી દુઃખ પ્રાપ્તો નામ
દશમો અધ્યાય.

અધ્યાય ૧૦ રાગ મા૩ સુત ઉવાચ.

- સુત સૌનિકનેરે, કપા કહે છે ખરી,
 સર્વ ઓતારે, રાજે છે, હૃદયે ધરી. ૧.
- સાધુ જામાતૃનુરે, જાય દુઃખ નહીં કહ્યું,
 દેવ દયાળેરે, તે સર્વે મનમાં લહ્યું. ૨.
- દયા ઉપનીરે, સત્યદેવને ઘણી,
 સહાયતા કરતીરે, હવે એ સાધુ તણી. ૩.
- રાજા ચંદ્રકેતુનેરે, સ્વપ્ન આપ્યું શોહામણ્યું,
 ચિત ચિંતાથીરે, વ્યાકુળ છે વેગે ઘણું. ૪.
- વિના અપરાધેરે, વણિક બે બંધન કર્યાં,
 દ્રવ્ય તેહનરે, તે તમે સર્વે હર્યાં. ૫.
- માટે કહું છું રે, તે આચરે પ્રાત સમે,
 શિખ મુજ માનશોરે, તો તે મુજને ગમે. ૬.
- એ બેહુ વણિકનેરે, છોડો તમે સુખગા,
 દ્રવ્ય એનું આપોરે, એમ કહું મુજ મુખથી. ૭.
- એહ કામમારે, જો કદી આગસ કરો,
 વચન માહરું રે, કદી ચિત્ત નવ ધરો. ૮.
- તો પુત્ર પત્નીનેરે, સંહારું હું તાહરી,
 તુને આપી છે રે, સર્વે રિદ્ધિ માહરી, ૯.
- તે સહુ લઈનેરે, ખરેખરો ખાખી કરું,
 દીલે દેખતારે, દયા હૃદ નહીં ધરું. ૧૦.
- એવે ઝબકી જાગીઓરે, રાજા ચંદ્રકેતુ ખરો,

- દાસ દાસીનેરે, કહે ચિતમાં ધરો. ૧૧.
- જાઓ ઝડપથીરે, પેલા વણિકને લાવો અહીં,
રાજા બોલતાંરે, સેવક દોડયા તહીં, ૧૨.
- જામાતૃ સાધુનેરે, રાજા પાસે લાવીયા,
અતિ કષ્ટથીરે, તે તો હીંડી આવીયા. ૧૩.
- ચરણની બેડીરે, તે તો તોડી તદા,
દેખા દેહનેરે, રાજા પામ્યા આપદા. ૧૪.
- નાપિક તેડાવીરે, શિર મુંડન કરાવીયું,
મસ્તક મોરીયુરે, રૂડે રંગે ખંખારીયું. ૧૫.
- વિવિધપેરનારે, વસ્ત્ર તેને આપીયાં.
હારિદ્ર દુઃખનેરે, દેવે ભલાં કાપીયાં. ૧૬.
- તેનું દ્રવ્ય જો હતુરે, આપ્યું તે તો પ્રીતથી,
બહુ વિવેકથીરે, વાણી કહી હીતથી. ૧૭.
- અન્યાય માહેરેરે, કરો ક્ષમા આજ તો,
મુખ મધુરાંરે, વચન બોલ્યાં રાજતો. ૧૮.
- રહેા મુખથીરે, આ નગર છે તમ તાણુ,
ભાવે ભોગવોરે, અહિં મુખ છે અતિ ઘણું. ૧૯.
- ત્યારે બોલીઆરે, સાધુ વણિક મુખથી,
હવે હોમો જાશુરે, દશ હમારે મુખથી. ૨૦.
- એમ કહીનેરે, ચરણે નમ્યાં બંને જણા,
તવ રાજાએરે, ખુશીથી પિત્ત આપ્યાં ઘણાં. ૨૧.
- ત્યાંથી ચાલીઓરે, જામાતૃને સાધુ સહી,
એહ બતાવનેરે, પારકો પ્રીછે નહીં. ૨૨.

- દેવ સત્યનીરે, માયા તો મ્હોટી છે,
વાતો સસારિકરે, તે સર્વે ખોટી છે. ૨૩.
- સાધુ મુખ યોલીઆરે, જામાતૃ પ્રત્યે પ્રીતથી,
હવે આ દશમારે, જરૂર રહેવું નથી. ૨૪.
- માલ સર્વે ભરીઆરે, નાવ જે હતી પોતા તણી,
રિષિ સિધ સર્વેરે, તેઓએ ભરી ઘણી. ૨૫.
- શ્રંદ્ધાભોજનરે, પ્રીતશું કરાવીઆં,
સર્વે દ્વીજનરે, અંગેવસ્ત્ર ધરાવીયાં, ૨૬.
- ચાલ્યા ત્યાંથીરે, ચતુરા નાવ વિષે,
હર ઉગંગમારે, હૈયું હર્ષે દીસે. ૨૭.
- જ્યારે નાવમારે, ખેડા તે ખેડુ જણા,
ત્યારે ખલાસીએરે, આદર માન આપ્યાં ઘણાં. ૨૮.
- લંગર લઈનેરે, વાણ હંકારીયું,
મન મગ્ન થઈરે, સ્વદેશે જાવું ધારીયું. ૨૯.

વિશ્રામ

સ્વદેશે જાવું ધારીને, બહાણ હંકાર્યું તેણી વારે,
જીવે એક કૌતુક થયું, તે શુણો શ્રોતા સારરે, ૩૦.

ઘટિ શ્રી સ્કંદ પુરાણે રેવાખંડે સત્યસ્તોત્ર કથા પ્રસં-
ગે વિપ્ર કાશીરામેણ રચિતે સાધુ સંકટ વિનાસનો નામ
એકાદશમો અધ્યાય.

અધ્યાય ૧૧ રાગ દેશાખલેકણી

આ સર્વે શુણજે મનજી, ચતુર ચાલ્યા વણિકના તનજી. ૧.

- મન મગ્ન સાધુ બહુ થાયછ, દિન દખતાં તો વહી જાયછ. ૨.
- ઝીક દિવસ બનીયો બનાવછ, ઝાઝા પવને નહીં ચાલી નાવછ. ૩.
- તોડે કરીયાં વહાણને જ્યારેછ, વણિક વિચારે મનમાં ત્યારેછ. ૪.
- ભરતી આવશે ભલી ભારેછ, નાવ ચાલશે આપણી ત્યારેછ. ૫.
- સાધુ જનમાતૃ હોતો જે સંગછ, રાગ તાન કરે રસ રંગછ. ૬.
- સત્યદેવે મનમાં વિચાર્યુંછ, ઠગ સાધુ પાશે જવું ધાર્યુંછ. ૭.
- જોઈં એની પરીક્ષા તો હાવેછ, ભાવ ચિતમાં મુજપર લાવેછ. ૮.
- વેગે વિચાર એવો તાં કીધેછ, બેખ ભલો સન્યાસીના લીધેછ. ૯.
- હંડ કમંડળ કરમાં ધરીયુંછ, શીશ સુંદર મુંડન કરીયુંછ. ૧૦.
- ધર્યા વસ્ત્ર તો ભગવાં વહાલેછ, શ્વાસોશ્વાસથી તે તો ચાલેછ. ૧૧.
- ચરણે શોભે પાદુકા સારછ, જાણે લક્ષ્મી મણુને ભારછ. ૧૨.
- છર્જ દહ તો દીસે જેનીછ, ઘણી નાસિકા ન મેલી તેનીછ, ૧૩.
- આંખ ઊંડી ગઈ અણીયાળીછ, કર મરતકે દઈ જીવે ભાળીછ, ૧૪.
- એવે વેશે આવ્યા તે તો ત્યહિંછ, સાધુ જનમાતૃ હતા જ્યાંહિંછ. ૧૫
- મુખે ખોલ્યા મધુર વચનંછ, તમે કોના કહાવો તનંછ. ૧૬.
- ક્યહા જનશાને ક્યાંથી આવ્યાછ, કહો માલ ભરી શું લાવ્યાછ. ૧૭.
- દીસો વહેપારી કોઈ એક ભારેછ, સહુ લોક શોદાગર ધારેછ. ૧૮.
- માયા વીની માયા નહીં જાણીછ, ખોલ્યો સાધુ ત્યારે ગર્વ આણીછ ૧૯
- બેખ ભલો ધર્યો તમે આનેછ, વિશ્વ ધુતાંને ખાવાકાનેછ. ૨૦.
- આજ કમાણી કેટલી કીધીછ, કોને કોને ધુતી રિદ્ધિ લીધીછ. ૨૧.
- ભાઈ પાલો ભલો તમને પ્યારેછ, લેવા લાલચ કાંઈ એક ધારેછ. ૨૨.
- સતા પત્ર છે મુજ નાવ માંહિંછ, તેનું દામ તો જીજવું થાએછ. ૨૩.
- હસીને કહે સાધુ વણિકછ, પ્રીતે પ્રાણો તો પડશે ઠીકછ. ૨૪.

- ક્રોધ શુદ્ધિ તો એથી થાશેજી, દુઃખ દહનાં દખતાં જશેજી. ૨૫.
 શુણ્યા શાધુ વણિકના બોલજી, સત્યદેવે કર્યો મન તોલજી. ૨૬.
 ગર્વ ઘણો એ દ્રવ્યનો આણેજી, વીતી વિપત એ નવ જાણેજી. ૨૭.
 કર્મ હાસ્ય હું આણે ડામજી, નહીં લઈ જાય એ દ્રવ્ય ગામજી. ૨૮.
 વાણી સત્ય હજે તમ શેઠજી, લતા પત્રથી ભરજે પેઠજી. ૨૯.
 એવો શાપ દઈને ચાલ્યાજી, સિંધુ નદીના મારગ જાલ્યાજી. ૩૦.
 શીતળ છાયા દીડી એણે એવેજી, વેગે વિશ્રામ કીધો તેવેજી. ૩૧.
 સાધુ વણિકે કીડાં બહાણુજી, ભાજી પાત્રે ભરીઆં તે જાણુજી. ૩૨.
 કંઠે શિરને વદે હાય હાયજી, અરે દૈવ હવે શું થાયજી. ૩૩.
 રૂદન ઘણું ને તો ત્યાં કરતોજી, ચિંતાચિત્ત વિષે અતિ ધરતોજી. ૩૪.
 પડ્યો મૂંઝાખાઈ નાવ માંહેજી, જઈ જમાતૃ પાશે જાયજી. ૩૫.
 શિર માડી ન બેઠા કીધાજી, રૂડી રીતે હૃદયપર લીધાજી. ૩૬.
 બોધ બહુ દાધો નિવેજી, નહીં આચર્યું આપણે ઠીકજી. ૩૭.
 હતો સન્યાસી એ ક્રોધ સારોજી, અંશ ઇસ્વરી એને ધારોજી. ૩૮.
 દીધો શાપ એણે તો આંહેજી, દ્રવ્ય દખતાં સઘણું, જાણેજી. ૩૯.
 શાને કરો છો આવડો શોકજી, રૂદન કેમ કરો મેસી પોકજી. ૪૦.
 વચન એહતું તો સત્ય થયુંજી, દ્રવ્ય આપણું સર્વે ગયુંજી. ૪૧.
 ધ્યાન ધરાણી ધરનુ ધરીએજી, ઉપાય એક કહું તે આચરીએજી. ૪૨.
 ચાલો આપણું જઈએ જાહેજી, શોધ સન્યાસીની હોય ત્યાંહેજી. ૪૩.
 સ્તુતિ સ્તવન તો ઘણું કર્યુંજી, તેને ચરણે મસ્તક ધર્યુંજી. ૪૪.
 દેવ લોક દયાળુ હોશેજી, કૃપા દ્રષ્ટિએ તુજપર જશેજી. ૪૫.
 માટે ચાલો આપણે જ્યાંહજી, એ સન્યાસી હોય ત્યાંહજી. ૪૬.
 શુણ્યા વચન સાધુએ એહજી, ચાલ્યા જમાતૃ સંગે તેહજી. ૪૭.

- મહા શોકથી શોધને ચાલ્યાજી, પગલાં પેખતાં પંથમાં ભાલ્યાંજી. ૪૮.
 જીવે જાંખીને સાધુ વણિકજી, અરે ઇશ નકીધું મેં ઠીકજી. ૪૯.
 ગુનો બક્ષીને દર્શન આપોજી, મુને દાસ કરી દાંલે થાપોજી. ૫૦.
 એવે દીઠા સન્યાસીને જ્યારેજી, ઉર ઉમંગ પ્રગટયો ત્યારેજી. ૫૧.
 નઈ શીશ મુકયું તેને ચઢેજી, લાંબો ૧ ઇને પડીઓ ઠઠેજી. ૫૨.
 પોક પોકથી રૂઢન કરીયુંજી, બાન ઇરવરનું એજી ધગીયુંજી. ૫૩.
 મસ્તક ધુણે ને કર ઘસેજી, હાથ દૈવ હવે શું થશેજી. ૫૪.
 નેત્રે આંશું પહે ચોધાંજી, સંત સાર કરો આવારજી. ૫૫.
 હું તો બાળક છીં તમારોજી, ક્ષમા કરો અપરાધ એ મારોજી. ૫૬.
 બોલ્યા સન્યાસી મુખથી એમજી, મુજ હાસ્ય કર્યું તમે કેમજી. ૫૭.
 હું છું મૂઢ મત અજ્ઞાનજી, દીસે દેવનું નહીં મુને ભાનજી. ૫૮.
 મોહિત આપની માયાએ થાયજી, આપ દર્શને કિલ્મિષ જાયજી. ૫૯.
 પામર પ્રાણી કહીયે કોણ માત્રજી, ભોળા પ્રમા તને ગુણ ગાત્રજી. ૬૦.
 ગુણ આપના આશ્ચર્ય જેવાજી, મુખ વાર્ણવી નહીં શકું કેવાજી. ૬૧.
 કોઈ વાર ન કરું અન્યાયજી, કોટિ કલ્પનાં દુઃખ મુને થાયજી. ૬૨.
 હાસ્ય કીધું મેં આપનું ઝાઝુંજી, લતા પત્ર દેખી દીલ દાઝુંજી. ૬૩.
 એવું કહીને મેલી પોકજી, જેવા મળીયાં તે ઝાઝાં લોકજી. ૬૪.
 દીલ દયા દંડીને આવીજી, મન મ્હેર ઘણેરી લાવીજી. ૬૫.
 માફ કર્યો ધુનો ખેવારજી, દેખી દિલ વિષે તું ધારજી. ૬૬.
 હવે કરશે નો એવો અન્યાયજી, નહીં દેવ દર્શને ને જાયજી. ૬૭.
 કગ બાજી કરે હું સંગેજી, વ્રત નહીં આચરશે ને રંગેજી. ૬૮.
 તો તો પસ્તાવો તુજને થાશેજી, સુખ સંપૂર્ણ સઘળાં જશેજી. ૬૯.
 નાવ મધ્યે તમે જાઓ સુખેજી, સત્ય સત્ય કહો નિજ મુખેજી. ૭૦.

- હું તેણે નાવમાં થાશેજી, રતી માત્ર તેમાંથી ન જશેજી. ૭૧.
- સાધુ જમાતું ચરણે નમીયાજી, તે તો સત્યદેવને મનગમીયાજી. ૭૨.
- રજા માંગીને લીધો પંથજી, સાધુ સંગ કલાવતી કંથજી. ૭૩.
- નાવ પાસે તો આવ્યા જ્યારેજી, રક્ષિ સર્વ દીકાં તેણે ત્યારેજી. ૭૪.
- તેથી પરમ પ્રસન્ન થયા એહજી, શુદ્ધ સઘળી આવી દેહજી. ૭૫.
- સત્યદેવ છે સર્વથી મોટાજી, અન્ય વિચાર સઘળા ખોટાજી. ૭૬.
- દેહ દર્શનથી શુદ્ધ થયોજી, ગુણવંતાને ગોખી રહ્યોજી. ૭૭.
- પ્રત વેગે આચર્યું ત્યાંહેજી, સરિતા સુંદર તટની માંહેજી. ૭૮.
- હર ઉત્સાહ ઘણો આણેજી, સત્યદેવ વિના શૂન્ય જણેજી. ૭૯.
- પછી બેઠા તે નાવની માંહેજી, સાધુ વણિક સ્વદેશે જાયજી. ૮૦.
- બહુ બ્રહ્મ ભોજન કર્યાં ત્યાંહેજી, હર ઉમંગ એને ન માયજી. ૮૧.
- દીકું નગર પોતાનું જ્યારેજી, એક વિચાર ઉપન્યો ત્યારેજી. ૮૨.
- રાખી નાવને તોડ્યો દૂતજી, કહું આચરો તે અદ્ભુતજી. ૮૩.
- જઈ જાણ કરો હમ ધેરજી, શ્યામા લેવા આવે શુભ પેરજી. ૮૪.
- એવું શુણીને દૂત તે ચાલ્યોજી, માર્ગ સાધુના ધરનો ઝાલ્યોજી. ૮૫.
- દૂત ગયો વણિક ઘર માંહેજી, લીલાવતી બેઠી હતી ત્યાંહેજી. ૮૬.
- ખાલ્યો કરજોડી લાગ્યો પાયજી, સમાચાર કહ્યો મુખ દાયજી. ૮૭.
- દાસ દાસીને અતિ રિદ્ધિજી, નાવ ચાલી આવી છે સીધીજી. ૮૮.
- તમ કંથ છે કુશળી ક્ષેમજી, તેથી જમાતૂનો બહુ પ્રેમજી. ૮૯.
- શુણ્યા દૂતનાં વચન જ્યારેજી, થઈ મુદ્ધિત મનમાં ત્યારેજી. ૯૦.
- પ્રત ધારણ કીધું ને જણેજી, અતિ આનંદ આચર્યું તેણેજી. ૯૧.
- પછી પુત્રી પ્રત્યે ખોલી માતજી, હેમ ખેમથી આવ્યા તમતાતજી. ૯૨.
- તુજ કંથ છે કુશળી ક્ષેમજી, તેણે મેળવ્યું મે ઘણું હેમજી. ૯૩.

માશેા પ્રસાદ ને ચાલો પંથછ, મળીએ મુજ પતિનેતુજ કંથછ. ૯૪.

વિશ્રામ.

કંથને પિતાનું દર્શન કર્યે, હવે ભાંગ્યો ભવનો ભારરે.

મુત શૌનિક પ્રત્યે કહે, એ સત્યદેવની લીલા ધારરે. ૯૫.

ઇતિ શ્રી સ્કંદ પુરાણે રેવાખંડે સત્યસ્તોત્ર કથા પ્રસ-
ંગે વિપ્ર કાશીરામેણુ રચિતે દ્વા દશમે સુધાકર.

અધ્યાય ૧૨ રાગ મારૂ શૌનિક ઉવાચ.

શૌનિક વળતી યોક્ષીઆ, સાંભળો મુત મહારાજ.

લીલાગતીએ કહ્યું પુત્રીને, પછી કર્યું ત્યાં થું કાજ. ૧.

પૂજન કીધું સત્યદેવનું, મન માંહે થઇ રળીયાત.

ઉત્સાહ મનમાં અતિ ઘણો, સાંભળો દૂતની વાત. ૨.

પ્રસાદ સર્વને વેચીઓ, પ્રેમધરી મન માંહે,

પુત્રી જે લીલાવતીનો, કલાવતી છે ત્યાંહે. ૩.

વાત શુણી વધામણીની, તે ગઇ ઘરની માંહે,

વિવિધપેરે અંગમુ, શણગાર સજ્જતી ત્યાંહે. ૪.

સિંદૂરે સંધો પુરીઓ, ને નેત્રે કાજળ સાર,

નાકે નથની શોભતી, ને કણે કુંડળવાર. ૫.

પહેરી સાડી શોહામણી, તે રંગે રાતીઓજ,

ઘર પાલવ ઓપતાં, જેની તે કસબી ઘર. ૬.

કમળો પાણુ કસબી ખરો. તે ઉપર લખાઓ માર,

આકૃતિ દીસે અતિ ભલી, જાણે બોલ્યા દશે બોલ. ૭.

આભૂષણુ અતિ ઓપતાં, અલંકાર વસ થું એમ,

- કરઆણું અને કંઠ વિષે, ધર્યાં જોઈએ જોમ. ૮.
- જોલાઈ લાલ ચાંદલો, તે કયો કરથી આપ, ૯.
- દયેણુ લીધું મુખ દખવા, તે દીસે શુધીં આપ. ૧૦.
- એ રીતે અતિ ઉમંગમાં, શણગાર સજ્જતી નાર,
લીલાવતીએ પોકાર કીધો, કલાવતીને નિરધાર. ૧૦.
- પુત્રી તું પ્રસાદ લેવા, ચાલ વહેલી આજ,
પ્રસાદ તો પ્રાશન કરીને, કરજે સઘળાં કાજ. ૧૧.
- કલાવતી વળતી કહે, શુણુ માત મારી નિરધાર,
પ્રસાદ પ્રાશન કરવા રહું તો, મુને લાગે ઝાઝી વાર. ૧૨.
- એમ કહીને પંથ લીધો, લીલાવતીની સંગ,
સ્વામીને મળવા કારણે, મનમાંહે અતિ રસરંગ. ૧૩.
- સ્વામીને મળવા આતુર ઘણી, લીલાવતીને પુત્રી ધાર,
પ્રસાદ પરમ પરહર્યો, કલાવતીએ તોણીવાર. ૧૪.
- સરિતા તીરે જઈ ઉભાં રહ્યાં, તે નજરે નીરખે નાવ,
મન અલિલાપ ધરે ઘણો, કહીએ કંથ મળવા ભાવ. ૧૫.
- સત્યદેવે મન જાણીયું, મુજ પ્રસાદ કીધો ત્યાજ,
સ્વામી હુંથી વધુ ગણ્યો, ઘડું ઘાટ અને હું આજ. ૧૬.
- ધરવરી માયા અપાર છે, તેના કો નવ પામે ભેદ,
ઓતા સરવે સાર શુણુજે, નહીં લાવશે મન ખેદ. ૧૭.
- મોહજાળ મુકી મૂળથી, કીધો કંથને અદ્રષ્ટ,
પ્રસાદ એણે પરહર્યો, કેમ થઈ બુદ્ધિભ્રષ્ટ. ૧૮.
- કલાવતી નીરખે ઘણુ, સંગ છે વહાલી માત,
નહીં દેખે કંથ પોતાતણી, દેખે દાસ સંગે તાત. ૧૯.

- ઊદાસ થઈ તે અતિ ઘણી, ને કરે શોક રૂદન,
સાથી રોઈ આશ્ચર્ય પામ્યા, મનગતી થયા તે ભંગ. ૨૦.
કલાવતી કહે માતને, ન શુણો શ્રીતાજન,
આક્રંદ કરે અતિ ઘણું, પછાડે પોતાનું તન. ૨૧.

લલિત છંદ.

- અરર આજ આ શુ થઈ ગયુ, સ્વપન રુખરે ક્યાં ઉડી ગયું,
નનિ હુ પેખતી નિજ કથરે, ક્યાં ગયો અરે કોણ પંથરે. ૨૨.
નજર રેખતાં નામળો પતિ, પ્રભુ પગતપગ સ્ત્રી હવે અતિ
અતિ ઉદાસ નો ચિત્ત થાય છે, નિર્મિત માંહેરું વ્યર્થ બન્ય છે. ૨૩.
દિવસ દેહવા વીતીઆ ખરા, ગાળ્યા ગો કર્યો રે હરિહરા,
શિયળ પૂર્ણ તે રાખના પતી, અરર હંસરે કોણ આ ગતિ. ૨૪.
નિર ઘણું બહુ મુજ નેત્રથી, કથન દુઃખનું ક્યાં કાં કથી,
કરમ પૂરેયું સાહરું બહુ, અરર દુઃખ નો કાં બંધ કહું. ૨૫.
અરર ઉમાં આશ રાખતી, ખચીત ફોંથી આપશે પતિ,
પતિ સંધાવીયા મુજ જ્યારથી, દુખ બહુ પડ્યાં દેહ ત્યારથી. ૨૬.
શયન તો સદા સાથરે કરું, જરૂર વસ્ત્ર તો રાખ હું ધરું,
અરર સ્વાદ તો મૂખના તજ્યા, સદા સત્ય તો દેવને ભજ્યા. ૨૭.
અરર ગો પતિ આવી ક્યાં મળું, વદન નિરખી ક્યાં હવે કરું,
વગર વાંકથી પ્યારીને પરી, વિપત કાળમાં વેગળી કરી. ૨૮.
ધિરજ ધારીને શું અરે કરું, પતિ વિચોગથી ઝુરીને મરું,
કરમરે કુડાં મેંજ શાં કર્યાં, જરૂર આવીને આજ તે નડ્યાં. ૨૯.
સરસ મુખનો ધારતી હતી, અરર હાયરે ક્યાં ગયા પતિ,
દિલ દયાળુ છે દેવ તાહરું, ઊગરીયું નહીં કાંઈ માહરું. ૩૦.

અરર ઉર તો ફાટી જાય છે, ખલક આ બધી ખીજ થાય છે,
અરર ઇશરે આજ શું કરું, પતિ વિચાગથી હું ઝુરી મરું. ૩૧.

લીલાવતા ઉવાચ રાગ આશાવરી દેશી સાતમી

- લીલાવતીએ પુત્રી દીડી, મહા સંકટની મહિ,
ચિંતા ધરતી રૂદન કરતી, કર ઘશા કહે શું થાએ. ૧.
- અરે દૈવ તેં આશું કીધું, નીચું ક્યાં નહારું,
મુજ પ્રાણ થકી પ્રીય પુત્રી કહાવે, તેનું ઇછયું નહીં કાંઈ શારું. ૨.
- એમ કહીને પુત્રી લીધી, ભીડી રૂદ્યા બાથ,
રૂદન કરતી રામા અતિશે, ધરતી મસ્તક હાથ. ૩.
- અહો પ્રભુ તેં આ શું કીધું, પાપ મુજને શું લાગ્યું,
એવો શું અપગધ કીધો જે, મુજ પુત્રીનું ઘર ભાગ્યું. ૪.
- મેં શું સરોવર પાળ ફાડી કે, ભાંજ્યાં લગ્ન વિવિશાળ,
ગર્ભપાત કીધો મેં ઝાઝો, કે માર્યાં નાનાં બાળ. ૫.
- દિજ સાથે મેં દ્વેષ કીધો કે, ક્યું તેનું અપમાન,
ઝાડું તે શું જાડું બોલી, કે પીરસ્યું અણકું ધાન. ૬.
- રોતી રામા પુત્ર સાથે, કરતો શોક રૂદન.
ચિતમાં ચિંતા અતિ ધરે છે, કરમાયું વદન. ૭.
- એવે આવ્યો નાવ મધ્યથી, પોતાનો જે દૂત,
પાકુકા કર સાહી કુંવરની, દખીતા અદ્ભુત. ૮.
- સુંદર પાકુકા શિર ચડાવી, બળવા માંડ્યું જ્યાંહે,
દ્યા ઉપની દીલમાં દાને, વચન પ્રીછ્યું ત્યાંહે. ૯.
- ગગન વાણી એવી થઈ જે, નબળીશ પુત્રી તુય,
દ્યા ઉપની દીલમાં મુજને, તેથી વારું હુંય. ૧૦.

- ભુલી તેની ભાળ કહું તે, શુભને સધ વિવેક,
 પ્રસાદનો પરિત્યાગ કીધો તેં, વિદ્યવળ થઈ મન છેક. ૧૧૩
- દુઃખ સંકટ તુજ્જલારી પડ્યું છે, તજવાની કહું પેર,
 પ્રસાદ પ્રાણો પ્રેમ ધરીને, જઈને પોતાને ઘેર. ૧૨
- રોતી રામા રહી શુભને, આવ્યો મન વિશ્વાસ,
 ચિતમાં ચિંતા ઘણી થઈ, પ્રસાદ પ્રાણવા આરા. ૧૩
- ઘેર ગઈ ઘણું હર્ષ ધરીને, પ્રસાદ ધર્યો છે શીશ,
 પ્રાણન કીધો પ્રેમ ધરીને, પ્રદક્ષિણા કરી વીશ. ૧૪
- સત્યદેવનું સ્મરણ કરીને, ચાલી ચતુર પંથ,
 સરિતા તીરે સુંદરી ગઈ ત્યાં, દીઠો પોતાનો કંથ; ૧૫
- પ્રેમ ધરી પુર મધ્યે આવ્યાં, સહુ સદાદર સાથ,
 મળ્યા મિત્ર પોતાના તેને, ભેટ્યા ભુજભરા બાથ. ૧૬
- ઉમંગ ઓચ્છવ અતિ ભડો, ત્યાં નનાવિધનો થાય,
 પ્રેમ ધરી પુરનારી આવી, તે મુખે મ ગળ ગાય. ૧૭
- સત્યદેવનું સ્થાપન કીધું, પ્રગટ્યો ઉર ઉમંગ,
 નાનાવિધનો રચના કીધી, ત્યાં બહુ ગાય રસ રંગ. ૧૮
- રંભા રંગે નાચ કરે ત્યાં, ગુણ ગાય ગુણીજન,
 પ્રેમ ધરી પુરવાસી આવ્યા, તે હેત ધરી અતિ મન. ૧૯
- સહુ સ્નેહે મહા ઓચ્છવ કીધો, એવો કોઈથો ન થારો,
 સુખ સંતનિ શુભવાથી ઉપજે, દુઃખ દારિદ્રનાં જશે. ૨૦
- સુખ સંસારિક વ્યર્થ જાણો, આણો નહી મન ગર્વ,
 રામ નામનું રટણ કરતાં, સુખી થાશે મર્વ. ૨૧
- મનુષ્યને મમતા છે મોટી, જીવવાની છે આરા.

- કુડે પડ્યો કાળ ન દષ્ટિ, જે તુરત કરશે નાશ ૨૨.
 બાપાણું રમતમાં વાતે, પછે જીવની જોર,
 રામા શોધે રૂડી રીતે, જેમ હરાયું ઢોર. ૨૩.
 ખાવું પાવું ખેલ આચરવો, વળી જીવું ને સાચું,
 નાળી પ્રપંચ અગણિત આચરવા, કૈયા જીવતર કાચું. ૨૪.
 દાન દયા અને વળી દીનતા, કૈયા રહે છે અળગો,
 સારી માડી સુંદરી શોધી, રહે માયાને વળગ્યો. ૨૫.
 જોર જોખનનું પુર થયું ને, આવ્યો બહુ બુઢાપો,
 લગાઇ લડે લોકોના માથે, કંઈ બહુ કુડાપો. ૨૬.
 મારું મારું કરી ધન ખોચું, કોણે પુર નવ થાય,
 અંતકાળે સહુ અળગું રહેશે, જે જીવું તે જાય. ૨૭.
 જમપુરીયા જમરા આવ્યા, પકડી ચાલ્યા પંથ,
 નારી રિદ્ધિ રહી રજળતી, કહે ચાલ્યા મુજ કંથ. ૨૮.
 વાળો વીટી કાઢી લીધી, વસ્ત્ર ન સાડું એક.
 ચાર પુરૂષ મળી લઇને ચાલ્યા, દહન કીધો છેક. ૨૯.
 જમરા રસ્તે જતાં પુજે, હવે તારું શું થાશે,
 વિકટ જગામાં વેગે જશે, તાં રૌરવ નરક પચાશે. ૩૦.
 વીંશ આઠ છે કુંડ નરકના, તે મધ્યે સાંચરીઆ,
 જન આઝા કુકર્મી તેને, ઘટિત સ્થાનક ધરીઆ. ૩૧.
 ત્રોતા સર્વે સાર શુણ્ણો તો, કદી ન થાશે જોમ,
 વિવિધવિધના ધર્મ પાળે, તે નરકે જાયે કુમ. ૩૨.
 સત્ય શીયળ જે વ્રત આચરવું, વળી દયા ને દાન,
 જે કરી વૈકુંઠે જશે, ત્યાં મળશે આમું માન. ૩૩.

- કળિજીવંમાં આયુષ્ય કહીએ, મનુષ્યને શો વર્ષ,
મોહ માયામાં મગ્ન થઈને, પ્રાણી પામે હર્ષ. ૩૪.
- નિરખો જોતાં નિંદ્રા મહિ, અર્ધ આયુષ્ય જાય,
બાળ અવસ્થામાં બાર વીતે, હરિ ભજન નહીં થાય. ૩૫
- જીવાનીનું જોર વધે પછી, જીવે જીવતી ઝાંખી,
કર્મ કરે કડાં એ પોતે, ઇશ્વર રહે કાં સાંખી. ૩૬.
- મનુષ્યને મોટાં રૂણ એ છે, સાંભળજે સહુ વાત,
દેવપિતૃ અને વળી મોટું, રૂણ જે માત ને તાત. ૩૭.
- દેવે દયા રૂડી કીધીને, આપ્યો મનુષ્ય અવતાર,
કર્મ કડાં કરીને શિરપર, મિથ્યા બાંધ્યો ભાર. ૩૮.
- પિંડ પિતૃ ને દાધો નહીં ને, શ્રાદ્ધ કદી ન શરાવ્યું,
કાગવાસ કદી નવ નાખ્યો, પ્રસન્ન ભોજન કયાં ધાવું. ૩૯.
- હવે કહું તે સાંભળો સર્વે, રૂણ મનુષ્યનું જેહ,
ધ્યાન ધરીએ માર્ગે ચાલે તો, પવિત્ર થાએ દેહ. ૪૦.
- જનુ નીજ કરમાં પ્રાણી રહ્યોને, ઝુલ્યો મસ્તક ઊધે,
તે દિવને ભૂલી ગયો છે, ઉપનીશી તુજ બુધે. ૪૧.
- સ્તુતિ કીધી ઇશ્વરના ત્યારે, છોડ્યો નરકથી છેક,
તે દ્વિશ કેમ ભૂલ્યો પ્રાણી, મુગ ભજ્યો નઈ ઇશ્વર એક. ૪૨.
- માતાએ ઘણો શ્રમ કીધો છે, ઊછેરવા તુજ માટે,
આ દેહ દુર્લભ કનકે તોલે તોએ ન આવે સાટે. ૪૩.
- માતા મન વિચાર કરે જે, મુજ પુત્રને દુઃખ થાય,
ન્યાત જ્યાત કે સગાં બહાલાંમાં, કદી જમવા નહીં જાય. ૪૪.

- મળમૂત્ર તુજ થાતું ઝઝું, તે માતા લેતી હાથ,
રૂદન કરતો ક્રોધ સમે તો, ભીડતા રૂદયા સાથ. ૪૫.
- મીત કરી પિતાએ ઝાઝી, મુખ વર્ણવી નવ જાય,
એક થકી અનેક લખતાં, પુસ્તક ભારે થાય. ૪૬.
- પ્રાણ થકી પ્રિય પુત્રને ગણતા, દેતા મુખ અપાર,
એના રૂણથી મુક્ત ન થયે, તેના જીવતરને ધિક્કાર. ૪૭.
- સર્વ વાતના મુખ દીધાંને, આપ્યાં ભલા ઘરખાર,
જીવિત દાન જે વિદ્યા દીધી, વળી ગુણવતી નાર. ૪૮.
- માત તાત એ મનુષ્ય રૂણ મે, સર્વથો મોટું ધાર,
આઠે તન મન ધન તુજ અર્પો, વાળ બદલો આવાર. ૪૯.

વિશ્રામ.

- બદલો વાળવો આ સમે, એતા શુણ્ણ પેરરે,
માતપિતા સેવ્યાં નહીં, તે પુત્રે વાળ્યું ઘેરરે ૫૦.

ઈતિ શ્રી સ્કંદ પુરાણે રેવાખંડે સત્યસ્તોત્ર કથા
પ્રસંગે વિપ્ર કાશીરામેણ રચિતે ત્રયો દશમે સુધાકર.

અધ્યાય ૧૩ રાગ ચાલુ-શૌનિક ઊવાચ.

- આર શુણ્ણિને શૌનિક બોલ્યા, ધનધન આજનો દિન,
કેવળ થયો કથા શ્રવણથી, જાણો તન મન લીન. ૧.
- સ્વામી સંદેહ એક નિવારો. ભ્રંત પડી ભલી જેહ,
કૃપા કરીને કહો કરૂણા મય, વિવિધ વિસ્તારી તેહ. ૨.
- કલાવતી જે પુત્રી કહાવે, સાધુ વણિકની એહ,
જુજ અપરાધે ઝાઝા જુલમે, કષ્ટ વેઠ્યું ઘણું દેહ. ૩.

સૂત જીવાય.

- સુત શુણીને ઝાણી પેરે યાહ્યા, સાંભળો શ્રોતા જન,
કરૂણા મયની કથા કહું તે, શુણ્ને ધરીને મન ૪.
- ઉત્તર દશે નગરી કહાવે, સમી પહિ માલય તેહ,
મનોરમા નામે નગરી ત્યાં, રાજ તુંગ ધ્વજ જેહ. ૫.
- મહા પરા ક્રમી પોને કહાવે, કર્ણ સગો જે ઉદાર,
દાન દક્ષિણા દિજને કરતો, ધર્મ ધુરિંધર સાર. ૬.
- મજ્જને પાળે પ્રેમ ધરીને, કષ્ટ દીઝે નવ લેશ,
નિત્ય નિયમ નિરંતર પાળે, સુખીચો સર્વે દેશ. ૭.
- જીવતી ઝાઝી રણ વાસે, અકેકપેતે ચહડાવ,
કામ કટાક્ષે કહાવે કમળા, પતિપે પૂર્ણજ ભાવ. ૮.
- મરકરડાં મુખના કરી કરીને, આવે પતિની પાશ,
દખી ભાવ પતિનો પૂરણ, પોંચે સર્વની આશ. ૯.
- વામા વંઝા કો નવ કાવે, સહુ સગર્ભા નાર,
ઝાછંગે અતિ સુંદર પુત્રો, લડ લડાવે તે નાર. ૧૦.
- ગજ ઘણા ગુણવંતા કહાવે, દીઠે તે મોહ થાય,
સ્વારી કરે તે પોતે ત્યારે, વિમાન વેગે જાય. ૧૧.
- હણહણાટ કરે હય જેતા, ગુણ તે ઘણા ગંભીર,
તંગ કસે તુરીના તેપર, પલાણ કરતા વીર. ૧૨.
- એક સમે હરીચ્છાએ પોતે, નીસર્યા મૃગયા વન,
અશ્વ ઉપર પલાણ્યા પોતે, હર્ષ ધરી અતિ મન. ૧૩.
- જામા જે જરકસીન પ્હેર્યા, શિર મંડળ હીરે જડાવ.
કનકમય સમ કાંતિ ઝાપે, તે પુરપેએ ધરી ભાવ. ૧૪.

- ધનુષ્ય ખાણુ ગ્રહ્યાં છે પોને, અખુટ લાથા સંગ,
 ભાળી ભવમાં ભમિની પોતે, થાય સત શિયળ ભંગ. ૧૫.
 દાસ દોડતા હીસે આગળ, હર્ષ ધરો અપાર,
 સુંદર સાજ સજી એ રીતે, નામરીયા નિરધાર. ૧૬.
 અફીણુ એગચી મુખતામ પરો, જઈ જીવનાં ફુલ,
 કઠારો કમરે શોભે, નહીં થાય તેનું મૂલ. ૧૭.
 ઉમંગ ધરી એ રીતે ચાલ્યા, પકડ્યો પશ્ચિમ પંથ,
 જીતી જરૂંએ ઝાંખે, કે આવશે ક્યારે કથ. ૧૮.
 જંગલમાં ગયા એ રીતે, ત્યાં દોડા મૃગ એ ચાર,
 બળ કરીને ખાણુ જ ખેંચ્યું. માર્યા મૃગ નિરધાર. ૧૯.
 દોડો દાસે વીણુ લીધા. મૃગ જે પરમ રમાળ.
 હર્ષ ધરો હરો આત્મ શોધતા, દાસે કડી બત્તી ભાળ, ૨૦.
 રાજી થયો રાજ અગિ મનમાં, દૃષ્ટે દોઢે જોડે,
 તાકોને તોર નાખ્યો તેપર, ભંગ થયો ગતિ દહ. ૨૧.
 શિકાર સહુ મન ગમતા પામ્યા, રીઝ્યા રાજ અપાર,
 તુરી ત્યાંથી તરત ફેરવ્યા, ધર તરફ નિરધાર. ૨૨.
 એક સરિતા સુંદર વહે છે, જેનાં નિર્મળ નીર,
 સાથે સર્પ ત્યાં આવી પહોંચ્યા, નિ ખા નદીને તોર. ૨૩.
 વૃક્ષ ત્યાં વડનું રૂડું શોભે, ઘટ્ટા એ ધોર ગચ્છીર,
 આશ્રમ ત્યાં અતિશે કરતાં, હેને વૈભવ વીર. ૨૪.
 મોર બપેયા મધુરા ખોલે, ત્યાં પક્ષી કરતા કલોલ,
 ગુણુ ગાય ગુણીજન તે નીચ, રામ રઈ મુખ ખોલ. ૨૫.
 રાજે રચના રૂડી દોઢી, રંગ રસીલી જ્યાંહિ,

શાંત થયો સહુ મિત્રો સંગે, વિચારતો મન માંહે.	૨૬-
એવે સમે એક કૌતુક ઉપન્યું, ન શુણ્ણે શ્રોતા સાર,	૨૭-
ગોપ ઘણા ગુણવંતા મળાને, આચરે વ્રત નિરધાર.	૨૮-
સામગ્રી સહુ સુંદર કીધી, ઝાઝી જીવિત ત્યાંહે,	
મેળી પુરપતી પરમ આનંદે, વિચારતો દીલ માંહે.	૨૯-

વિશ્રામ

વિચારતો મન માંહે રાજા, શુણ્ણે શ્રોતા જનરે,	
તુચ્છ ગણી તેને તદ્દ, રીઝયો રાજા મનરે.	૨૯-
અહંકાર મનમાં ધરી, નહીં નામ્યું શીશરે,	
સાર શુણ્ણે શ્રોતા તમે, તો કેવા કોપ્યા ઇશરે.	૩૦-

ઈતિ શ્રી સ્કંદપુરાણે રેવાખંડે સત્ય સ્તોત્ર કથા પ્ર
સંગે વિપ્ર કાશીરામેનુ રચિતે ચતુર્દશમે સુધાકર.

અધ્યાય ૧૪ રાગ ચાલુ

રાગમદ્દ ઝાઝો વ્યાખ્યા, રાજાને તે કામ,	
ગોપ લોકો ગુણ હીણા ઉડાવે, ત્યાં નહીં આપણું કામ.	૧-
મેટમ મનમાં ઘણા ધીને, ગયા નહીં એ ત્યાંહે,	
દંડવત્ દેખી નવ કરીઓ, ગર્વ ધરી મન માંહે.	૨-
ચિત વિષે ને ચતુરા ચેત્યા, ગોપ ઘણા મન માંહી,	
ભૂપ ભુવનના ભગ્ને પધાર્યા આજ આપણે આંહી.	૩-
જન્મ સર્વનો સફળ થયો છે, એવું મનમાં ધારો,	
રાજ પધાર્યા રાજ થઈને, તો ભાંજ્યો ભવનો ભારો.	૪-
કેટલાં તો કરગરીને માંગે સત્યદેવની પાથ,	
રાજાનું તું રક્ષણ કરજે, એવી અમને આશ.	૫-

- હૈયામાં અતિ હર્ષ ધરીને, ગોપ ઉઠ્યો એક ત્યાંહે,
 મેમ થકી પ્રસાદ તે લઈને, આવ્યો રાજા જ્યાંહે. ૬.
 નમન કરીને નહે મેલ્યો, રાજાના મુખ પાશ,
 તોપણ તે નમ્યા નહીં તેને, મનમાં મોટમ આશ. ૭.

દેશા ફેર રાગ ઓખનો

- મન મોટમ રાજાએ આણી, ત્યારે ગોપ બોલ્યા મુખવાણી,
 પ્રસાદ પરમ પવિત્ર એ જાણો, લેશ મંશય મનમાં ન આણો. ૧.
 હમે વ્રત કયું છે આજે, દહ દુર્લભ સાધન કાળે.
 સત્યદેવનું વ્રત જે સાર, આચર્યું આજ અમે નિરધાર ૨.
 એહેવું કહીને ગોપ તે ચાલ્યો મિત્ર સાથેના માર્ગે તો જાલ્યો,
 મળ્યાં સર્વને પ્રાશ્યો પ્રસાદ, ખુબ ખુશીથી કરતા વિવાદ. ૩.
 રાજા થઈને ગયા સહુ ઘેર, થઈ રાજાની ત્યાં શી પેર,
 રાજા વિચારે તો મન સાથ, કેમ અડાડું એને હું હાથ. ૪.
 નીચ લોક અરે એને કહીએ, પ્રસાદ કેમ કરી એ લઈએ,
 રાજે મોટમ મનમાં આણી, દેવ સત્યની માયા ન જાણી. ૫.
 પ્રસાદ પડ્યો રહ્યો તેણે ઠામ, ઊઠી ચાલ્યો ને પોતાને ધામ,
 કીડી મંદ્રોડી આદિ અનેક, તેણે પ્રસાદ પ્રાશ્યો તે છેક. ૬.
 ગતિ ઊત્તમ સર્વે પામી, રહી કીર્તિ એ તે બહુ ઝામી,
 થઈ રાજાની શી પેર, ગયા તે તો પોતાને ઘેર. ૭.
 પુત્ર પ્યારા હતા દશ ધન્ય, નહીં હતો એને કાંઈ ન્યૂન,
 કહ્યું આગળ એનું વત્તાં, તેથી ભાંગી હશે શ્રોતા બ્રાંત. ૮.
 સહુ પુત્ર થયા સ્વર્ગ વાસી, તેથી રાજા થયોરે ઉદાસી,
 લગાડ લડવાને સત્રુ આવે છે, સૈન્ય સાડું તે સાથ લાવે છે. ૯.
 જુધ ઝાડું શાએ છે તે ઠામ, રૂઠ્યું રાજા ઉપર આખું ગામ,
 પીડાપિંડ વિષે એ ખમે છે, રોગ પ્રબળ થઈને દમે છે. ૧૦.

- હુકમ હામથી ન નાને દાસ, મન મધ્યે જુદી તેને આશ,
રાણી ગેજ ૩૬ન કરે છે, ચિત્ત વિષે ચિંતા તે ધરે છે. ૧૧.
- હતો શુભ દિવસ એકવાર, બેઠાં રાજા રાણી નિરધાર,
વીતી વાત તે સૌ ત્યાં કરે છે, રાણી રાજાનું દીલ હરે છે. ૧૨.
- પ્રિય પૃથ્વું તે કહે શો વાત, નહીં તો જશો નહીં રાંડ રાત,
અન્ન જળ મુને નહીં ભાવે, નિરખી નિશાએ નિદ્રા ન આવે. ૧૩.
- ઝાઝી ઝુરે છું મુજ મન માંહે, ગઈ સંપતિ સઘળી ડ્યાંહે,
મુખ સ્નાનપેરે સહુ ગયું, પ્રિયપતિ આ તે શું થયું. ૧૪.
- રહેશે થોડા દિવસ આ વખત, જોતાં જશો જરૂર તખ્ત,
મારા કંથ કહ્યું માનો આજ, દેવ દુલ્હ્યા હશે કાંઈ કાજ. ૧૫.

રાજા ડિવાન.

- શુભી શાંત થઈ રાજા કહે છે, પત્ની પ્યારીના દીઃલમાં રહે છે,
શુભો શાણી પ્રિયા સહુ માર, વીતી વાત કહું આવાર. ૧૬.
- એક દિવસ ઉપન્યો વિચાર. હેતે હૈયાં વિષે મુને ધાર,
કહું હેને હુ તેની કથાય. રાણી રજની તો વીતીને જાય, ૧૭.
- અયો ધેરથી મૃગ યાને વંન, અતિ આનંદ આણીને મંન,
સંધાનો કર ચાકર સાથ, હેતે હથીયાર લીધાં મે હાથ. ૧૮.
- ચડી અશ્વ ચતુરા હું ચાલ્યો, જોઈ જંગલનો પંથ ઝાલ્યો,
જેયાં ઝાંખીને મૃગ બે ચાર, તાકો તીર નાખ્યા નીરધાર. ૧૯.
- સહુ શિકાર લીધા મેં સાથ, ગૃહી બાગ ઘોડાની મે હાથ,
તાયો તાપ એવે બહુ ત્યાંહે, ઉપન્યો વિચાર મુજ મંન માંહે. ૨૦.
- તૃણ લાગી મુને તો એવે, વટ વૃક્ષ દીકું મે તેવે,
અશ્વ હાંકી તેની પાશે ચાલ્યો, મન મગ્ન થઈ બહુ મહાલ્યો. ૨૧.
- ઝાંખી જોતાં તેનું વ્રક્ષ, ઘેર ઘટ! એ દીકું પ્રત્યક્ષ,
નીર દાઢા ત્યાં નિર્મળ વહેતાં, તેના વખાણ ક્રેમ થાય કહેતાં. ૨૨.
- જળ જોઈને ધાયો દાસ, મુને પાણી પાવા તેને આશ,
એવે વિશ્રામમે ત્યાં ઠીધો, બિંદુ પ્રવેદ શમાવી દીધો. ૨૩.

- એવે બનીઆત્યાં એકબનાવ, શાણી સાંભળો આણીને ભાવ,
ગોપ ઘણા રીઠા મેં કરતાં, સત્યદેવનું વ્રત તે કરતા. ૨૪-
- ગોપ એક આવ્યો એવે ધાઈ, કર મધ્યે તે પ્રસાદ સાહી,
નમી નેહે મુક્યો મુજ પાશ. તેનાં મનમાં હતી મ્હોટી આશ. ૨૫-
- નમી નેહે કહ્યાં તે વચન, ત્યારે વિચાર્યું મેં ત્યાં મન,
દુઃખી દુર્બળ એ તો કહાવે, મુને પ્રસાદ એ તો કેમ ભાવે. ૨૬-
- ગોપ ગયો મુને ઘણું કહી, પણ પ્રસાદ મેં પ્રાપ્તો નહીં,
દાસ દોડીને જળ જેતાં લાવ્યો, ભલાભાવથી મુજ મનલાવ્યો. ૨૭-
- તૃષ્ણા જળથી મટી મ્હારી ઝાઝી, તેથી ત્વદયે થયો હું રાજ,
પ્રસાદ પર્યો રહ્યો તેણે હામ, ઉડી આવ્યો હું આપણે ગામ. ૨૮-
- અન્યાય એથા નથો ક ઇબીજે, રાણી રાજ થઈ મન રીઝો,
કહી પૂર્વતી મેં તો કથાય, કેમ કૃપાત થાઓ છો કાય. ૨૯-
- બોલી રાણી ત્યારે રાજ સાથ, ઘણો અન્યાય આચર્યો નાથ,
નમ્યા નેહથી જો નહીં આપ, પ્રગટયાં પૂર્વજનનતાં પાપ. ૩૦-
- પ્રસાદપ્રાપ્તો નહીં તમે જ્યારે. સુખસંતતિ રહે હવે ક્યારે,
દેવદુભાયા એ અપમાને, બીજો શોક કરો તમે શાને. ૩૧-
- શિખ માનો તમે મ્હારી આજ, કહું રાજ તે કરજો કાજ.
જાઓ ઝડપે ગોવાળાની પાશ, વેગે વ્રત આચરનાની આશ. ૩૨-
- પુછોપ્રેમથા નેન પેર. જાઓ ગોપ હશે એને ધેર.
સુખ સર્વે એનાથી થાશે. દુઃખ દેહના દેખાં જાશે. ૩૩-
- શુણી રામાના સાર વચન, રાજા રાજ થયો અતિ મન,
તજ્યું તરત તેણે તખત, ઉડી આવ્યો તે એજ વખત. ૩૪-
- ગયો ગભરાઈ ગોપને ધેર, પૂછી પ્રેમથી સઘળી પેર.
મુને વ્રત એ આજ કરાવો, ભડિત ભાવથી ભેટ ધગવો. ૩૫-
- નમી નેહના કહ્યાં વચન, શુણી ગોપ કહે પ્રન્ય પ્રન્ય,
ભલું આચર્યું રાજ એ કાજ, વ્રત કર્યું એ આજને આજ. ૩૬-
- ગોપ એમ કહી સહુ ચાલ્યા, વડ વૃક્ષના માર્ગે તો ઝાલ્યા.

- જઈ વિધથી વ્રત ત્યાં કીધું, ચિત્ત ચાહી ચાર્ણામૃત લીધું. ૩૭.
- ગોપે પ્રસાદ આપ્યો તે લધે, પ્રેમ ધરીને પ્રાશન કીધે,
પછી અદ્વે આજી ત્યાં માગી, જાણે જગતે મયા છે ત્યાગી. ૩૮.
- અતિ ઉમંગે આવ્યા ન ઘેર, રિધ સિધ મળી બહુ પેર,
પત્ની પુત્ર મળ્યા શુભ પેર, અન્ય રાજાએ તજ્યાં વેર. ૩૯.
- મુખ સવાયુ સઘળું દીધું ભક્ત ભક્તનું કાર્ય ત્યાં કીધું,
મોઘી મુક્તિ રાજને દીધી, દયા દેવે એને ભક્ત કીધી. ૪૦.
- શ્રોતા સર્વે શુભજો સાગ, અંતર્જાતીના એક આધાર,
કેટલાં લોક કહ અંતર્જાતી, કેટલેકાં ઇતર નામી. ૪૧.
- સત્યદેવ તો ઘણાં કહે છે, મુખ કેટલાંને કૃપણ રહે છે,
જેની રમતા રહે રામાપતિ, 'નન' થાશે ત્યાં ઉત્તમ ગતિ. ૪૨.
- જુહું જગતનું સ્વપ્નું આ જાણે, માયા મમતા તો શીદને આણે.
જન જોતાં જનમાશે જાશે, પછી પરતાવો ચિત્તમાં માશે. ૪૩.
- કથા કહા મેં સ્કંદ પુરાણે, અધ્યાય પંચનું છે પરમાણે,
અધ્યાય એકના શ્લોક પચીસ, બીજા અધ્યાયના છે સપ્તવીસ. ૪૪.
- ત્રીજો અધ્યાય શ્લોક ત્રણસે, ચાર ચાર એથે એવી આશે,
પંચ અધ્યાય પંદરને એક, એક છને બેથી વડ્યો છેક. ૪૫.
- કરશે ધારણ વ્રત જન જેહ, કહાંયે પરમ પવિત્ર તો દેહ,
નીંદા નિરખીને કરશે જે આપ, તને અનેક હતાનું છે પાપ. ૪૬.
- મહત્ત્વ મહાદેવે એનું કહીએ, જન ઝાંખીને હૃદયે લઈએ,
શિખે સાંભળે અથવા ગાય, તેના પાતક પૂર્વનાં જાય. ૪૭.
- પુર પ્રેમે પારાણ કરવું, મન માધવ ચરણે ધરવું,
આવે અંત સમે એહ કામ, રામ રામ રશીલું જે નામ. ૪૮.

આગળથી થયેલાં ગ્રાહકોનાં નામે

પ્રત./ સાહેબોનાં મુઆરક નામ તથા ગામ | પ્રત./ સાહેબોનાં મુઆરક નામ તથા ગામ

રાંદેર		૨ રા. પં નથુરામ દવશંકર.
૫ રા. રા. ઉત્તમરામ જીવનરામ	૧૦ રા. વલ્લભરામ માધવરામ સુકલ.	
ડાકટર	૩ રા. દે. દલપતરામ ડાક બાઈ.	
કરાંચી.	૧ રા. વ્યા. ભગવાન દયાશંકર.	
૨૦ રા. રા. ગણપ્રસાદ ધીરજરામ.	૧ રા. રા. મે. કશ્વ શંકર પ્રભાશંક.	
હળધર.	૧ રા. દે અંબેલાલ કાજી.	
૧૦ રા. રા. કશ્વભાઈ શીવા દેશાઈ.	૧ રા. ઠા. દીપશીંગ પ્રતાપ.	
૪ રા. પા. પરશોતમ પરભુ.	૪ રા. સુ ઉત્તમરામ તુલજરામ.	
૪ રા. પા. દુલ્લભભાઈ દયાગજી.	૧ રા. રા. ખુશલભાઈ ભાણુભાઈ	
૧ રા. દે ખુશલ ભાણુભાઈ.	દેશાઈ.	
૧ રા. દે વલ્લભ ભગનાઈ.	૧ રા. પા ભગવાન ગીરજશંકર.	
૧ રા. દે. વલ્લભ ડાહ્યાભાગ.	૧ રા. પા રામશંકર વલ્લભરામ.	
૧ રા. પા. નરશી મોરારજી.	૧ રા. દે વલ્લભભાઈ ગોપાળજી.	
૧ રા. પા. ગોવંદ મોરારજી,	વાંસદા	
૧ રા. તદ્દરામ કેશવરામ.	૨ રા. રા. અચરતલાલ મંછારામ	
૧ રા. જોશીજી પરભુરામ	ઈ. શાહેબ.	
૧ રા. દે ભુલાભા. માવજી.	૧ રા. વામુદે. ત્રીજકરાય ઓ.	
૧ રા. દે ભીખાભાઈ જેરામ.	સાહેબ	
૧ રા. પા. જેરામ કશનજી.	૧ રા. ગુલાબચંદ પ્રેમચંદ જંગલ	
૧ રા. જો મજીશંકર કાલીદાસ	ઈ. શાહેબ	
૧ રા. પા લાલા દેવા.	૧ રા. ઇજરામ હરિદૃષ્ટ માસ્તર	
૧ રા. પ. કલાભાઈ કેશવ.	વાલજર	
૧ રા. પા. નાગર પરાગજી.	વેડ	
૧ રા. પા. નગસી પરભુ.	૧ પા. ઇજા હરીભાઈ.	
વરિઆવ	૧ પા. વલ્લભ ધનજીભાઈ.	
૫ રા. ગવસ હેવ સુદેવ સખારામ	૧ પા. છીયા પ શેતમ.	
૧ રા. દલપતરામ જીવનરામ	૧ પા. મેવંદ દીયાગ	
આં માસ્તર.	૧ પા. નાયાભાઈ રામજી	

પ્રત. સાહેબોનાં મુખ્યારક નામ ત્યા ગામ | પ્રત. માહેબોના મુખ્યારકના નામ ત્યા ગામ

- ૧ પા. સુના નાના
લીંગડ
- ૧ રા. દે દુલ્લભ ગોપાળજી.
કરજણ
- ૧૨ રા રાવસાહેબ રધુનાથરાવભઈ
ગણેશ શર ફેબ્રુઆરી શા
મોગાર
- ૧૦ શ્રીમંત રાજેશ્રી ઠાકોર સાહેબ
બાપુશીંગળ ભારતગર્જીંગ.
કોશમરી
- ૧૦ શ્રી રા. ઠા બીમશીંગળ ઠા
નગાજી
માદલા
- ૧૫ શ્રી રા ઝ.રી સાહેબ મળ
લાલજી
- ૨૦ શ્રી રા ઝવેરી બોરાજી બાપુ
કલત વળા.
હુમ્પિંગ
- ૧ રા દે. નાગરજી નીછાભાઈ.
- ૧ પા રામા જેઠ.
- ૧ બદ્ધ હસ્તવ્રત.
તાંતી
- ૧ ભ. મંછારામ પ્રભાશંકર.
માવલી
- ૨ શ્રી ઠા શા ભગવાનબાવા ચં
દાબાવા.

- ૧ રા ઠા નનુગા તારાન નંગાવા
૧ રા. હરિનારાયણ વલ્લભરામ
તળાટી
- ૧ રા. રણુછોડભાઈ ગણેશ ભારતર.
૧ રા રા મહારાજ જાનકીદાસજી.
વાંકાનેડા
- ૧ રા. ઠા. પરગતશીંગ પ્રતાપશીંગ.
૧ રા. ઠા રતનજી રામભાઈ
૧ મહારાજ નરશીંગીર દેવગીર.
ધરમપોર
- ૫ શ્રીમંત ઠા શા છતરશીંગજી
અજબશીંગજી.
પુના
- ૨ રા. રા ઠા. અનોપબાવા હમે
દયાવા.
- રંગુન
- ૪ રા રા. ભગત હરકીશન શી-
વલાલ.
- ૨ રા. રા- દયાલજી હોરજીભાઈ
ઝ. દલાલ.
- કઠોર
- ૪ ગ પા. વલ્લભરામ નારણજી.
૧ પા. ઉકા ન-શી.
પરબ
- ૧ રા. દે. બીમભાઈ ફકીરટી.
૧ અમરનલાલ તલાઠા.

પરમ દયાળુ સદ્ ગૃહસ્થો !

પાછળથી થએલા ગ્રાહકોનાં, મુખારક
નામો હું આપી શક્યો નથી.

મારા ખરા નિકટના રનેહી તરફથી
તથા સુલ ન્યતિ ખંદુએ તરફથી મને સા-
રું ઉત્તેજન મળશે એવી સંપૂર્ણ આશા છે.

હું થોડી મુદતમાં એક બીજું પુસ્તક
બહાર પાડવા ખાચશો રાખું છું તેમાં મને
આ પ્રસંગે જેઓ સાહેબ તરફથી ઉત્તેજન
મળશે તે દર્શાવીશ.

લી. સર્વનો રનેહાધીન

કાં ૬૦ જો ૫૦

